

Psykolog tidningen

#6 2013

Utgives av Sveriges Psykologförbund

FACKLIGT: Anders Wahlberg
föreslås bli ny ordförande

FACKLIGT: FS-förslag om
Specialistordningen

FORSKNING: Tillämpad Beteende-
analys effektiv vid autism

TOR WENNERBERG:

"För att uppleva sann närhet
krävs också att vi är
självständiga"

- ECP 2013
- DEBATT OM HBTQ
- STHLM PRIDE
- HÄSTTERAPI

Landstinget Västernorrland söker

psykolog

*till psykiatriska kliniken NPF mottagningen
vid Länssjukhuset Sundsvall-Härnösand*

psykolog

till Rätt psykiatriska regionkliniken i Sundsvall

psykolog

till Habiliteringens ungdomsteam i Sollefteå

psykolog

till Barn- och ungdomspsykiatri i Kramfors

Läs mer på www.lvn.se/jobb

 Landstinget
Västernorrland

www.lvn.se

FOTO: M. CHELLE NAKAGAWA

19

NYFIKEN PÅ

- 4 Psykolog Tor Wennerberg, aktuell med ny bok om anknytning

KONGRESSEN 2013

- 10 Anders Wahlberg – förbundets nye ordförande?
12 FS-förslag: Rektor ska leda Specialistutbildningen
13 Motioner om Specialistordningen

AKTUELLT

- 14 Satsning på missbruksvården uteblir
16 ECP 2013 i korthet
18 Förbundet i Almedalen
19 Psykologer på Pride
20 Hästar används i psykologisk behandling

MEDLEMSSIDOR

- 22 Ledaren Av Örjan Salling
23 Nytt från förbundet
24 Fråga Etikrådet

25 Fråga Ombudsmannen

FORSKNING

- 30 Brist på socialt intresse en orsak till autism
Av Lars Klintwall och Ulrika Lång

DEBATT

- 34 "Är hbtq en icke-fråga för förbundet?"

RECENSIONER OCH BOKTIPS

- 40 Angelägen bok om PTSD
43 Lösningen på korsordet i nr 5

20

18

Skulptur av Tone Winqvist.

30

© TONE W. NQV. S7/EUS 2013

Redaktören har ordet

Välkommen till nya Psykologtidningen!

På alla fronter inom psykologin sker en enorm utveckling – med ett flöde av idéer, tankar, behandlingsmetoder och nya forskningsrön. Det är en utmaning för oss som gör *Psykologtidningen* att försöka förmedla allt detta och vår ambition är att du som medlem ska hållas uppdaterad om det mest centrala.

I det här numret kan du till exempel läsa ett axplock av allt som hänt under sommaren – ny forskning som presenterades vid psykologikongressen ECP 2013, rapport från

Psykologförbundet i Almedalen, valberedningens förslag till ny ordförande och ny styrelse i förbundet och förslaget till en utveckling av Specialistordningen.

Vi vill också spegla hur enskilda psykologer tänker omkring sitt

arbete. Nu startar en ny artikelserie kallad *Nyfiken på*. Först ut är Tor Wennerberg, psykolog och författare, aktuell med boken *Själv och tillsammans: Om anknytning och identitet i relationer*.

Vi gör tio nummer per år och lägger ut alltmer på webben. På *Psykologtidningen.se* kan du bland annat läsa essäer, recensioner, debatt och rapporter från kurser och konferenser.

Till sist några ord om formen. Vi har jobbat intensivt under året med att klä *Psykologtidningen* i en modernare form. Har vi lyckats? Välkommen att höra av dig med idéer och synpunkter! Mejla till tidningen@psykologforbundet.se

Carin Waldenström

Carin Waldenström
Chefredaktör

REDAKTIONEN:

Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Carin Waldenström
08 567 06 453
carin.waldenstrom@psykologforbundet.se

Reporter, redaktör och stf ansvarig utgivare:
Kajsa Heinemann
08 567 06 452
mobil 0709 67 64 78
kajsa.heinemann@psykologforbundet.se

Reporter och redaktör:
Peter Örn
08 567 06 451
mobil 0703 09 10 42
peter.orn@psykologforbundet.se

Besöksadress:
Vasagatan 48, Stockholm

REDAKTIONSRÅDET:

Jenny Klefbom, psykolog och författare.
Gerhard Andersson, professor i klinisk psykologi vid Linköpings universitet.
Emma Sjöblom, studeranderepresentant.

Formgivning: Marianne Tan,
marianne@tanproduktion.se

Omslagsfoto:
Ulrica Zwenger

FOTO: RENATO TAN

NYFIKEN PÅ...

TOR WENNERBERG

Psykolog och författare aktuell med boken:

Själv och tillsammans: Om anknytning och identitet i relationer

”För att uppleva
sann närhet
behöver vi också kunna vara
själva”

Vi bär vår anknytningshistoria igenom hela livet. Den påverkar vår identitet och förmågan att ha nära relationer och uppleva kärlek. Om detta har psykolog Tor Wennerberg skrivit i boken *Vi är våra relationer* (2010). Nu kommer nästa bok i ämnet: *Själv och tillsammans*, som även utforskar betydelsen av att samtidigt vara självständiga subjekt.

Text: **Helene Lumholdt** Foto: **Ulrica Zwenger**

Första gången Tor Wennerberg kom i kontakt med ämnet anknytning var hösten 2005 när han började på psykologutbildningen vid Stockholms universitet. Det var Pia Risholm Mothander som höll en föreläsning om John Bowlbys teori. Ämnet träffade honom rakt i hjärtat, berättar han:

– Det var en sådan upplevelse som man kan känna när man ställs inför en teori som träffar helt rätt. Det hon sa trängde verkligen rakt in i mig, säger Tor Wennerberg när vi ses i mitten av juni, ett stenkast från Café Rival på Södermalm i Stockholm där han tillbringat en stor del av sin skrivartid. Han har precis lagt sista handen vid sin nya bok *Själv och tillsammans: Om anknytning och identitet i relationer* som utkommer i september.

Det som han fascinerades av var beskrivningen av det evolutionära perspektivet på människans utveckling.

– Att barn är stenåldersvarelser som upplever närhet och separation som om de fortfarande levde ute på savannen, där närheten till den vuxna

människan var en absolut nödvändighet för överlevnad. Det kändes rent intuitivt tilltalande, säger han.

Anknytningsteorin blev det ramverk, som hjälpte honom att tillägna sig övriga kunskaper på utbildningen. Artiklarna han skrev om människans behov av närhet, bland annat här i *Psykologtidningen*, gav pengar till mat och hyra och säkerställde sålunda även hans överlevnad.

Hans första bok, *Vi är våra relationer: Om anknytning, trauma och dissociation* från 2010, som gavs ut när Tor Wennerberg gick sista terminen på psykologprogrammet, är en metastudie. I den går han igenom olika teoribildningar med huvudsaklig utgångspunkt från anknytningsteorins upphovsperson John Bowlby. I den nya boken, som är en uppföljning, finns mer av Tor Wennerbergs egna tankar och slutsatser.

– Vanligtvis när vi talar om anknytning handlar det mest om vårt behov

av närhet. Men anknytningsprocessen består av två delar. Den andra, den som handlar om vårt behov av att utforska världen och bli självständiga kommer ofta i skymundan. Det är synd. Därför har min ambition i den här boken varit att utforska och vidareutveckla beskrivningen av den här andra sidan.

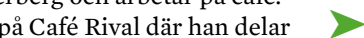
Båda böckerna är ett gediget bidrag till spridandet av och kunskap om anknytningsteorin. Om den första

vände sig till professionella inom psykologisk behandling, vänder sig den kommande, utöver till de som arbetar inom människovårdande yrken, även till läsare som i allmänhet är intresserade av anknytnings- och relationsteorier. Så

här skriver han i förordet: "Jag hoppas att boken, oavsett vilken bakgrund du har som läsare, ska stimulera din nyfikenhet på och utforskande hållning till din egen relationshistoria och hur dina nuvarande relationer ser ut".

Liksom många andra författare sitter Tor Wennerberg och arbetar på café. I hans fall på Café Rival där han delar

"Kunskapen om det omedvetnas betydelse är nu tillbaka med full kraft"

"Jag skriver alltid för hand. Jag gillar det. Det ger mig en fysisk upplevelse av språket, av rytmen, av flytet i texten."

utrymmet med gäster och flera författarkolleger. På Rival är det ofta fullsatt, ljudnivån kan stundtals vara hög, men det stör inte Tor Wennerberg:

– Jag har vant mig vid ljudmiljön, jag kan koncentrera mig bra när jag skriver mina böcker eller rättare sagt utkasten till dem som jag alltid skriver för hand. Jag gillar det. Det ger mig en fysisk upplevelse av språket, rytmen och flytet i texten.

Tor Wennerberg har alltid gillat orden, språket, formuleringarna och att skriva. Redan i tjugooårsåldern, utan journalistisk utbildning, etablerade han sig som frilansande litteraturrecensent i *Aftonbladet* och *Dagens Nyheter*. I dag delar han arbetstiden mellan att arbeta som klinisk psykolog på Sankt Lukas, övrig tid skriver han artiklar och böcker samt håller föreläsningar om anknytning. På Sankt Lukas tar han emot vuxna patienter i såväl kortare som längre terapier. Han uttrycker uppskattning för arbetet och när samtalet snuddar vid de människor han möter i sin terapeutroll hörs en ton av respekt och värme i hans röst.

Tor Wennerbergs artiklar om anknytning och mentalisering, som han skrivit för *Psykologtidningen*, har övervägande fått positivt mottagande och tillhör de artiklar som har beställts

mest från tidningens arkiv. Enligt honom kan anknytningsteorin fungera som en brygga mellan olika inriktningar inom den kliniska psykologin, som psykodynamisk teori och kognitiv beteende terapi.

– Freud var en viktig inspirationskälla för Bowlby men det var även Darwin, evolutionsbiologin och den kognitiva psykologin, säger Tor Wennerberg och fortsätter:

– Freud var den första att betona vikten av våra omedvetna mentala processer. Det var en otroligt viktig insikt. Skillnaden är att vi har en lite annan syn på dem i dag. Där Freud såg en häxkittel av omedvetna lustar och drifter ser vi omedvetna, adaptiva processer som hjälper oss att klara vår sociala anpassning.

– Att tankarna och teorierna om vårt omedvetna under en period kom att spelas ut av ett ensidigt fokus på yttre beteenden inom den akademiska psykologin, är ett passerat stadium. Kunskapen om det omedvetnas betydelse är nu tillbaka med full kraft, säger han.

Kanske är Tor Wennerbergs böcker ett tecken på det. I båda står anknytningsteorin och den omedvetna inläring som anknytningsmönster representerar i centrum. Han går igenom vad som kännetecknar en trygg anknytning och vad som kan orsaka en

otrygg, eller en desorganiserad anknytning. Och han redogör för svårigheten i att reda ut vad som är vad i den komplexa väv av nedärvda och känslomässigt inlärd beteenden som gör oss till de människor vi är.

I sin vardag har han användning för sina teoretiska kunskaper, men bara på marginalen, säger han.

– Det är klart att det alltid är bra att se och försöka förstå sina egna mönster, med respekt för att det mesta inom oss ändå sker på ett omedvetet plan.

Ur ett samhällsperspektiv däremot ger kunskaperna om anknytningens betydelse ett ovärderligt perspektiv.

– När det gäller förebyggande insatser för folkhälsan är våra teoretiska kunskaper till stor nytta. De hjälper oss att inte utsätta barn för sådant vi vet är skadligt, som långvariga separationer. Det vi vet om anknytning har också stor betydelse i arbetet med att stötta riskutsatta familjer, som i olika samspeksinterventioner till exempel.

Hans böcker handlar om relationer mellan människor, men han har också fått en relation till sina egna böcker under arbetets gång.

– När jag närmade mig slutet på arbetet med boken började det kännas lite ensamt. Jag hade levt med texten så länge och sörjde över att behöva skiljas från det sällskap som den utgjort. Då – precis när jag lagt sista handen vid boken, fick jag en ny idé, ett uppslag kom till mig och erbjöd nytt sällskap. Så nu vet jag precis vad nästa bok ska handla om. Det är fantastiskt att få bejaka sin nyfikenhet och sina impulser till utforskande. Research-arbetet är redan igång! ●

LÄS ETT UTDRAG UR BOKEN

Ett utdrag ur Tor Wennerbergs nya bok

Själv och tillsammans om anknytning och identitet i relationer

Differentiering: balansen mellan närhet och autonomi

Vad är det vi innerst inne vill? Vad är det vi människor söker och eftersträvar om vi inte, på grund av negativa reaktioner från omgivningen tidigt i livet eller andra omständigheter, hindras i vår utveckling och tvingas blockera eller förvränga våra känslomässiga reaktioner och impulser att handla? Hur kommer det implicita självet, om det ges möjlighet att utvecklas i riktning mot ett integrerat tillstånd, sträva efter att organisera vår psykologiska utveckling?

De flesta teorier om den mänskliga personligheten beskriver två fundamentala livsteman eller "utvecklingslinjer" som grundläggande för mänsklig motivation: å ena sidan strävan efter närhet till andra, skapandet och upprätthållandet av goda relationer, och å andra sidan strävan efter autonomi, skapandet av en fast, sammanhängande och självständig identitet. Psykoanalytikern och personlighetsforskaren Sidney Blatt (2008) benämner dessa utvecklingslinjer den *anaklitiska* (närhetssökande) respektive den *introjektiva* (självdefinierande). De båda utvecklingslinjerna står i ett nära, oupplösligt samband med varandra, på så sätt att skapandet av tillfredsställande relationer ligger till grund för en stabil, i grunden positiv identitet, som i sin tur leder till fördjupade, mognare former av relationalitet (Levy & Blatt 1999).

Det handlar alltså om en dubbel rörelse, som tar sig olika uttryck på olika livsstadier. Å ena sidan vill vi komma andra människor nära, och upprätthålla och utveckla goda relationer som fyller våra liv med mening och innehåll. Å andra sidan behöver vi skilja ut oss från andra och definiera ett autonomt, separat själv, en egen identitet, något som också är avgörande för vår mest grundläggande upplevelse av mening i tillvaron. Poängen är att dessa två fundamentala livsbehov, eller existentiella grundteman, står i ett dialektiskt förhållande till varandra: de råkar ofrånkomligen i motsättning till varandra samtidigt som de utgör varandras nödvändiga förutsättning.

För att kunna komma andra människor nära behöver vi också kunna skilja ut oss, i annat fall blir närheten enbart sammanmältning; och för att kunna skilja ut oss behöver vi andra att skilja ut oss i förhållande till, annars blir autonomi liktydig med isolering. Vi definierar vår separata identitet i relation till andra, och för att kunna uppleva genuin närhet till andra be-

höver vi kunna hålla fast vid oss själva, vid vår separata identitet, i deras närvaro.

Familjeterapeuten Murray Bowen (Kerr & Bowen 1988) beskriver samma dubbelriktade dynamik med sin differentieringsteori. Enligt Bowens perspektiv utgör differentiering en livslång utmaning för oss, och det finns ingen mänskliga som når hela vägen fram till ett tänkt idealtillstånd av fullständig känslomässig frigörelse och differentiering. Motsatsen till differentiering är känslomässig sammansmältning, ett tillstånd där regleringen av våra egna känslor är beroende av andras spegling och bekräftelse. Vi har alla, enligt Bowens modell, en medfödd strävan att skilja

ut oss och definiera ett självständigt, autonomt själv, och att samtidigt komma andra människor nära och uppnå genuin intimitet på grundval av denna separata identitet. Det är denna livslånga *dubbla* utveckling, mot att definiera mer av ett självständigt, autonomt själv samtidigt som vi förblir i nära interaktion med betydelsefulla andra, som sammanfattas i begreppet differentiering:

Familjesystemteorin antar existensen av en instinktivt rotad livskraft (differentiering eller individualitet) inom varje människa som driver det växande barnet att utvecklas till en känslomässigt separat person, en individ med förmåga att tänka, känna och agera på egen hand. Den antar även existensen av en instinktivt rotad livskraft (sambörighet) som driver barnet och familjen att förbli känslomässigt förbundna med varandra och att agera utifrån ömsesidig påverkan. Sambörighetskraften driver barnet och familjen att tänka, känna och agera som en enhet. Resultatet av dessa livskrafter, och det sätt på vilket de bildar en motvikt till varandra, är att ingen människa uppnår fullständig känslomässig separation från sin familj; den tidiga anknytningen blir aldrig helt löst [Kerr & Bowen 1988, s. 95].

Differentiering är med andra ord *inte* detsamma som ensidig utveckling av autonomi och individualitet. I stället rör det sig, som Schnarch (1997) skriver, om en överordnad utvecklingsprocess, som i sig innefattar båda utvecklingsriktningarna, mot ökad närhet och ökad autonomi på samma gång. Schnarch sammanfattar differentieringsperspektivet på följande sätt:

Differentiering handlar om att balansera två grundläggande

de livskrafter: strävan efter individualitet och strävan efter samhörighet. *Individualiteten* driver oss att följa våra egna direktiv, att vara för oss själva, att skapa en unik identitet. *Samhörigheten* manar oss att följa andras direktiv, att tillhöra gruppen. När dessa båda livskrafter, individualitet och samhörighet, uttrycks på balanserade, hälsosamma sätt blir resultatet en meningsfull relation som inte urartar till känslomässig sammansmältning. Att ge upp sin individualitet för att vara tillsammans med någon är lika självundergrävande i det långa loppet som att ge upp sin relation för att bevara sin individualitet. På båda sätten blir du mindre av en person med mindre av en relation [s. 55].

Vi ställs alla inför livsuppgiften att hantera dessa motstridiga krafter inom oss och att försöka stärka vår förmåga att balansera dem, vår differentieringsnivå. Den utmaningen möter vi, ofrånkomligen, i varje relation som vi ingår i. Den trygga anknytningen kan betraktas som ett uttryck för att det inom personen råder en hälsosam balans mellan dessa båda drivkrafter. Tidiga otrygga erfarenheter i anknytningsrelationer, och de relationsmönster som de ger upphov till, skapar i stället inre spärrar mot differentiering, i form av en överbetoning av den ena utvecklingslinjen (antingen den närhetssökande eller den självdefinierande) på bekostnad av den andra. Men även för personer med övervägande trygga och tillitsfulla tidiga relationserfarenheter utgör differentieringen en livslång utmaning.

/.../

*

Ett vidgat perspektiv på anknytning

När anknytningsteorin diskuteras hamnar fokus ibland ensidigt på närhetssökandet, på bekostnad av andra motiv och drivkrafter. Men vad är det egentligen som närhetssökandet syftar till? Vad är det, djupare sett, som närheten till andra hjälper oss med? Dels handlar det förstås om att närheten till andra är värdefull i sig själv; den skänker oss vårt djupaste välbefinnande och utan den skulle vi inte överleva, vare sig fysiskt eller psykiskt. Det var också det som Spitz fann i sina tidiga undersökningar, på 1940-talet, av barn som vistades på hittebarnshem och som hade en kraftigt ökad dödlighet till följd av att de inte fick uppleva något kontinuerligt känslomässigt samspel, en upplevelse av psykologisk närhet, med en omhändertagande vuxen (Mitchell & Black

1995). Det är den ena sidan: hur viktig den känslomässiga närheten är i sig, för vår överlevnad och vårt välbefinnande. Den andra aspekten är vad närheten hjälper oss med, utöver att tillgodose vår överlevnad och vårt behov av känslomässigt välbefinnande.

Det som Bowlby (1969/1982) särskilt lyfte fram var att trygghet och tillit i tidiga anknytningsrelationer ligger till grund för barnets psykologiska och färdighetsmässiga utveckling, för barnets utforskande och bemästrande av omgivningen, dess utveckling till en självständig varelse med kapacitet att utvecklas och samarbeta med andra. Det handlar med andra ord inte bara om en rörelse *till* en anknytningsperson, för att skapa trygghet och lugn, utan i lika hög grad om en rörelse *bort* och *ut*, mot nyfiken utforskande och mot ökad egen förmåga och självständighet (även om denna rörelse *bort* ofta sker i fortsatt nära känslomässig kontakt med anknytningspersonen, i ett gemensamt utforskande av den inre och yttre världen). Denna sida är av lika fundamental betydelse som närhetssökandet, men tenderar ibland att hamna i skymundan, och det har funnits en stark tendens i den kliniska psykologiska litteraturen från 1990-talet och framåt att särskilt starkt betona anknytningsens betydelse genom hela livet. Detta perspektiv riskerar, när det blir alltför dominerande, att undanskymma andra aspekter av mänsklig psykologi och, inte minst när det gäller relationsproblem, resultera i ett förväxlande av små barns överlevnadskritiska närhetsbehov med vuxnas mer sammansatta psykologiska behov (Schnarch 1997, 2009).

Med utgångspunkt i Bowlbys tidiga poängterande av utforskandets och färdighetserövrandets centrala betydelse förespråkar anknytningsforskarna Karin och Klaus Grossman och medarbetare (2008) vad de beskriver som "ett bredare perspektiv på anknytning" (s. 873). Detta perspektiv innefattar differentieringens dubbla mänskliga drivkrafter, att söka närhet till andra och att självständigt utforska den yttre och inre världen. De föreslår begreppet *security of exploration*, trygghet i utforskandet, som komplement till *attachment security*, trygghet i anknytningen. Det trygga utforskandet definieras som:

[...] tillitsfullt, uppmärksam, ivrigt och uppfinningsrikt utforskande av material eller uppgifter, i synnerhet när ett barn upplever besvikelse. Denna typ av utforskande kännetecknas av uthållighet och tolerans för frustration i det målkorrigerade handlandets tjänst. Denna sorts trygghet gör det möjligt för en person att be om hjälp om hans eller hennes kompetens är otillräcklig för en viss uppgift [s. 857].

Med andra ord utmärks det trygga utforskandet av att barnet har tillgång till och möjlighet att uttrycka sin kreativitet och att följa sin spontana lust att lära sig. Dessutom, och inte minst viktigt, kännetecknas det av uthållighet, förmågan att fortsätta utforskandet och ansträngningen – även om resultaten är frustrerande. Tillsammans ligger dessa båda tillstånd, trygghet i anknytningen och trygghet i utforskandet, till grund för det som Grossman och medarbetare (2008) benämner ”psykologisk trygghet” (*psychological security*). Något som är kännetecknande för psykologisk trygghet, sett över hela livsrytmen, är personens upplevda ”frihet att utforska den yttre och inre världen” (s. 859). Den upplevda tillit, till sig själv och till sina anknytningspersoner, som en person med trygg anknytningsorganisation har ligger till grund för en ”optimal balans och lättroligt växlande mellan anknytning och utforskande i alla åldrar, också under stressfyllda förhållanden” (Grossman et al. 2008, s. 858). Det här resonemanget ligger i linje med Bowlbys påverkande att trygga och tillitsfulla anknytningsrelationer frigör barnets inre resurser, som då kan inriktas på bemästrande av de utvecklingsmässiga utmaningar som livet ställer barnet, och senare den vuxne, inför.

Innehållet i begreppet *psykologisk trygghet* är därför egentligen inte nytt, utan utgör ett förtydligande av idéer som tidigare har formulerats av förgrundsgestalter inom anknytningsforskningen som John Bowlby och hans nära medarbetare Mary Ainsworth. Dock kan det sägas innebära en viss tyngdpunktsförskjutning jämfört med det övervägande fokus som ofta, när anknytningsteorin diskuteras, läggs på det närhetssökande beteendet. Det är just detta bredare perspektiv på anknytningens roll för identitetsutvecklingen, med en lika stor betoning av *båda* de grundläggande mänskliga drivkrafterna, som står i fokus i den här boken, och det är också det som fångas i begreppet differentiering, liksom i Blatts beskrivning av samspelet mellan den anaklitiska och introjektiva utvecklingslinjen. Differentiering utgör därför, som jag ser det, ett begrepp som bättre och fullständigare än anknytning beskriver och fångar just *dubbelheten* i den mänskliga psykologin, den samtidiga strävan eller rörelsen – sett över hela livsrytmen – mot fördjupad intimitet och närhet till andra och mot ökad autonomi och självdefiniering i förhållande till andra.

*

TOR WENNERBERG:

- Är psykolog, författare och föreläsare
- Har skrivit boken: *Vi är våra relationer: Om anknytning, trauma och dissociation* (Natur & Kultur, 2010). Boken används på flera utbildningar i Sverige och har även utkommit på danska och norska.
- I september 2013 utkommer hans andra bok: *Själv och tillsammans: Om anknytning och identitet i relationer* (Natur & Kultur).
- Medverkar regelbundet i *Psykologtidningen*, har skrivit flera artiklar på temat anknytning ("När den livsviktiga anknytningen inte fungerar" (nr 9/08), "Vi blir våra relationer – Om mentalisering, en livslång process" (12/08) och "Frågorna som överraskar det omedvetna" (10/09).

Psykologförbundets nye ordförande? Anders Wahlberg – valber

Det blir många nya namn om valberedningen får igenom sitt förslag till ny förbundsstyrelse vid kongressen i höst. Till ordförandeposten föreslås dock en veteran i fackliga sammanhang – **Anders Wahlberg**, som i dag är förste vice ordförande i förbundet.

– Anders Wahlberg är en person med mycket energi. Vi uppfattar honom som en ”doer”, en person som vill driva frågor och som får saker gjorda.

Så motiverar valberedningens ordförande Katrin Dahlin varför de gärna ser honom som ny ordförande efter Lars Ahlin när kongressen går till val i oktober.

– Anders har lång erfarenhet av fackligt arbete, och inte minst en djupare insyn i de frågor som drivs i samarbete med förbundskansliet. Han har många idéer som han gärna vill genomföra och vi har tagit fasta på hans stora engagemang.

Till **förste vice ordförande föreslås Kerstin Twedmark**, och till **andre vice ordförande Ulrika Sharifi**. De båda är i dag ledamöter i förbundsstyrelsen och blir således nya i presidiet.

Av den nuvarande styrelsen är det bara dessa tre samt Gunilla Pettersson-Bergström som blir kvar under nästa kongressperiod om valberedningens förslag går igenom.

Hur har ni resonerats?

– Vi har inte tänkt så mycket på att hämta ledamöter från olika håll rent geografiskt, utan vi vill ha en spridning när det gäller ledamöter som vill driva olika frågor. Eftersom styrelsen ska företräda alla psykologer tycker vi att det varit en bättre

princip, säger Katrin Dahlin.

– Vi föreslår personer med engagemang i frågor som specialistfrågan, kompetensutvecklingen i kåren eller arbetsmiljöfrågorna. Sedan har vi föreslagit psykologer med förankring i den lokala organisationen, till exempel Anders W Eriksson, Ulrika Sharifi och Gunilla Pettersson-Bergström.

I den nuvarande styrelsen har flertalet av sagt sig omval.

– Många av dem har andra engagemang och tiden räcker helt enkelt inte till. Men vi hoppas få till en bra förbundsstyrelse som kan arbeta effektivt.

– Jag tror att vi kan få en förbundsstyrelse som kommer att synas och höras, med mycket diskussioner och energi. Var och en av de vi föreslår upplever vi har mycket att bidra med och tanken är att samla krafterna och rikta dem utåt, säger Katrin Dahlin.

En del medlemmar ser gärna en kvinna på ordförandeposten efter många år med en manlig. Hur har ni resonerat i den frågan?

– Vi behöver en ordförande som är bra för förbundet, det är det som är viktigast och det får väga över andra hänsyn. Dock är ju både förste och andre vice ordförande kvinnor. Jag skulle i och för sig gärna se en kvinnlig ordförande i framtiden. Men den frågan lämnar vi vidare till nästa valberedning, säger Katrin Dahlin. ●

Carin Waldenström

Dessa föreslås

Gunilla Pettersson-Bergström, verksam i Västra Götaland och ledamot av den nuvarande förbundsstyrelsen.

Patrik Holmberg, arbetar på en privat företagshälsovård i Stockholm och har ett stort intresse för arbetsmiljöfrågor.

Tomas Drost, psykolog med bakgrund som politisk sekreterare för Miljöpartiet i Stockholm. Har lång erfarenhet av och insyn i den politiska arenan. Tycker förbundet bör agera mer inom det området.

Katrin Dahlin

edningens kandidat

Kerstin Twedmark

Ulrika Sharifi

Valberedningens övriga förslag

Etikrådet:

Per-Magnus Johansson, ordförande, omval
Ann-Christine Cederquist, vice ordförande, omval

Seppo Matti Salonen, vald för 2 mandat-
perioder 2010

Birgitta Johansson Niemelä, omval
Kristina Taylor, omval

Anita Wester, omval, väljs för 2 mandat-
perioder

Specialistrådet:

Håkan Nyman, klinisk psykologi/neuro-
psykologi, omval

Mats Leffler, klinisk psykologi, omval

Ingela Palmér, pedagogisk psykologi, omval
Carl Åborg, organisations- och arbetslivets-
psykologi

Vetenskapliga rådet, presidium:

Magnus Sverke, omval
Gunilla Guvå, omval
Lennart Melin, omval

Förtroendevalda revisorer:

Birgit Hansson, ordinarie, omval
Lars Karlsson, suppleant, nyval

Kongresspresidium:

Stefan Jern, ordförande
Birgit Hansson, vice ordförande
Ingela Palmér, sekreterare
Kansliet, sekreterare

Mötesfunktionärer:

Valberedningen föreslår att de som vid
tidigare år väljs direkt vid kongressen.

Vad gäller kommande kongressperiods
valberedning så ska denna väljas av kong-
ressen bland förbundets medlemmar en
och en efter fri nominering under pågående
kongress.

till ledamöter i FS:

Martina Holmbom, neuropsykolog på
Rett Centrum i Jämtlands läns lands-
ting. Har länge varit drivande i frågor
som till exempel psykologlönerna.

Björn Hedquist, psykolog med erfa-
renhet från bland annat psykiatri,
handikappområdet och Socialstyrelsen.
Nu egen företagare och vd för Svenska
KBT-institutet. Vill arbeta för att höja
psykologers status.

Petter Tunlind, arbetar på BUP i Värml-
land. Är särskilt intresserad av karriär-
utvecklingsfrågor.

Anders W Eriksson, tidigare
ledamot i FS och valberedningen.
Lokal facklig företrädare i Västra
Götaland. Driver frågan om en
fungerande basorganisation i
förbundet.

Studeranderådet lämnar
förslag till kongressen på
studerandeledamöter till FS
och kongressen fattar beslut i
frågan. ●

Carin Waldenström

FS-förslag om specialistordningen: Ny rektor ska leda utbildningen

Förbundsstyrelsen, FS, lägger fram en proposition om specialistordningen till kongressen i höst. I propositionen finns flera nya förslag som kan komma att förändra dagens organisation i grunden.

Text: **Carin Waldenström** Illustration: **Kati Mets**

Bakgrunden är att specialistordningen vuxit mycket sedan starten 1992.

– Under de senaste åren har organisationen varit högt belastad då antalet sökande har ökat kraftigt. Det är glädjande att det finns ett stort intresse i kåren för specialistutbildningen,

säger Kerstin Twedmark, ledamot i förbundsstyrelsen, och en av dem som arbetat med frågan under lång tid.

Söktrycket leder till att den nuvarande organisationen måste förändras, anser styrelsen.

– Vi behöver en hållbar organisation

för framtiden. Vi kan inte fortsätta att bygga specialistordningen på frivilligt arbete som utförs av förtroendevalda. Därför föreslår styrelsen att en stor del ska skötas av förbundskansliet, berättar Maria Lindhe, professionsansvarig på Psykologförbundet.

Även kraven från dem som går utbildningen har ökat. Det gäller till exempel att få tillgång till fler kurser eller att få mer vägledning under utbildningen.

– Det finns också ett tryck på att specialistutbildningen ska vara till nytta ute i verksamheterna. Vi har tänkt i de banorna: hur ska utbildningen se ut för att vara till så stor praktiskt nytta som möjligt i yrkeslivet, säger Kerstin Twedmark.

Kansliet ska, om förslaget går igenom på kongressen, ta över en stor del av arbetet. FS föreslår att man inrättar en helt ny tjänst, en rektorstjänst med placering på förbundets kansli. Redan från årsskiftet hoppas man att denne ska vara på plats.

Rektorn ska vara den som är ytterst ansvarig för utbildningen. Ett ansvar som i dag ligger på Specialistrådet.

Utöver rektorstjänsten föreslår FS att en handläggartjänst inrättas. Handläggaren ska bland annat sköta frågor som gäller administration, hemsida, utbildningsplattform med mera.

Kerstin Twedmark och Maria Lindhe vill gärna framhålla att det nuvarande Specialistrådet har lagt ner stort engagemang och mycket arbete på att sköta specialistutbildningen.

– Och även i fortsättningen kommer Specialistrådet att ha en central

roll. Även om rektorn ska leda organisationen ska specialistrådet stå för kunskapen och kompetensen. Specialistordningen ska även i fortsättningen självklart vara förankrad i professionen, säger Kerstin Twedmark.

Specialistrådet föreslås bestå av fyra ledamöter som väljs av kongressen. Ett nätverk av psykologer ska dessutom inrättas för att bistå med kunskap och till exempel värdera specialistarbeten, fungera som sakkunniga, kvalitetsgranska kurser och liknande.

En hel del av kansliets resurser har använts för att administrera utbildningen så här långt, och där finns stora förbättringar att göra för att underlätta arbetet.

– Vi behöver till exempel utveckla ett administrativt system och en utbildningsplattform, säger Maria Lindhe.

Förslaget innebär en modernisering av administrationen och tanken är att IHPU:s administrativa system ska kunna användas för den administration som i dag hanteras av Specialistrådet.

– Kursdeltagare och kursledare och examinatorer ska till exempel kunna ladda upp dokument och sköta mycket av hanteringen själva.

Plattformen ska också kunna användas för undervisning, för chat, tentor, videoföreläsningar, med mera.

Ytterligare ett förslag är att styrelsen vill att kongressen beslutar att man byter namn från "Vetenskapligt arbete" till "Skriftligt specialistarbete":

– Eftersom specialistordningen ska inriktas på specialisering i yrket och inte enbart på akademisk vetenskaplig kompetens borde det fungera bättre med ett nytt namn, säger Kerstin Twedmark.

Omorganisationen av specialistutbildningen innebär kostnader. FS arbetar för att få finansiering utifrån till vissa delar.

– Vi söker hjälp med offentlig finansiering av specialistordningen, berättar Maria Lindhe. Det finns intresse för att arbeta tillsammans med förbundet från externt håll, då det finns behov av specialiserade psykologer ute i verksamheterna. Men ingenting är klart ännu. ●

LÄS:

Propositionen i sin helhet finns på:
www.psykologforbundet.se/kongress-2013/

Motioner om specialistordningen:

Ett par motioner till kongressen har kommit in som berör specialistordningen. **Psykolog Tore Gustafsson föreslår i sin motion "Specialistkurser och deltagande av icke-specialister" att specialistkurser endast ska ges till psykologer.**

Kerstin Twedmark:

– Redan i dag ges huvudelen av kurserna till psykologer. Vi i styrelsen tror att det kan leda till nackdelar med ett förbud mot att ge kurser till andra yrkeskategorier. Det skulle kunna innebära att vissa kurser skulle få så

få deltagare att de inte skulle kunna ges. Det är helheten av specialistutbildningens olika delar som tillsammans utgör specialistkompetensen, även om någon av kurserna getts till fler än psykologer. Vi föreslår därför att motionen avslås.

Psykologerna Ylva Strömbom och Ann-Katrine Östling föreslår tillsammans med Psykologföreningen inom landstinget Gävleborg att lokalt fackligt

Kerstin Twedmark

arbete ska kunna ekvivaleras som specialistutbildning.

Detta för att uppmuntra fler till lokalfackligt arbete. FS föreslår dock att motionen avslås:

– Det fackliga arbetet är mycket viktigt, men det ligger vid sidan av specialistutbildningen, säger Kerstin Twedmark.

– Organisationspropositionen är ett exempel på vårt arbete med att stärka och uppmuntra det lokala fackliga arbetet. ●

Carin Waldenström

Ingen kompetenshöjning inom missbruksvården

Mycket talar för att det inte blir någon satsning på en kompetenshöjning inom missbruksvården, något som Psykologförbundet försökt genomdriva. Dessutom förblir behandlingsansvaret splittrat mellan kommun och landsting.

– Den stora genomlysningen av missbruks- och beroendevården som gjorts har inte lett till nödvändiga förslag och beslut. Det är i så fall allvarligt, säger psykolog Claudia Fahlke, professor i psykologi och föreståndare för Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk och beroende vid Göteborgs universitet.

Psykologförbundet har tillsammans med bland andra Sveriges Läkarförbund drivit frågan om en kvalitetshöjning av missbruksvården, och framfört förslag om att hälso- och sjukvården får det fulla ansvaret för missbruksvården och att det kombineras med en kompetenshöjning. I dag har kommunerna och landstingen ett delat ansvar.

De båda förbunden har även drivit frågan om satsningar på forskning och metodutveckling, att få vården mer kunskapsbaserad, och om utbildnings-satsningar på grund- och

specialistnivå för bland annat psykologer och läkare.

Dessutom har de krävt en förändring av tvångsvårdslagstiftningen eftersom de menar att nuvarande lagstiftning är gammalmodig och rättsosäker (*SvD Opinion* 16/2 2013). Psykologförbundet och Läkarförbundet har uttryckt stöd för de förslag som missbruksutredaren Gerhard Larsson tidigare presenterat.

Men då riksdagen nyligen fattade beslut om ny missbruks- och beroendevård var det inte många av missbruksutredarens 70 förslag till förändringar som fanns med. När det gäller frågan om kompetenssatsningar hänvisar socialdepartementet till pågående forsknings-satsningar och införandet av nationella riktlinjer (*Riksdag & Departement* 21/5 2013) och i fråga om förändrad tvångslagstiftning vill regeringen se en bättre belysning av konsekvenserna innan den föreslår en sådan.

I Gerhard Larssons

utredning fanns förslag om att sammanföra nuvarande tvångslagar (lagen om vård av missbrukare, LVM) och lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) till en, och kombinera med en särskild vårdgaranti för personer med missbruks- och beroendeproblem.

Inte heller det förslaget finns med i riksdagsbeslutet. Såväl Miljöpartiet som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ville införa en sådan vårdgaranti,

men röstades ner.

Psykolog Claudia Fahlke är en av dem som medverkat till att ta fram forskningsunderlaget till Gerhard Larssons utredning.

– Man kan lugnt säga att det blev lite ”platt fall” när frågan om att få till stånd en förändrad tvångslagstiftning inte ens kommenteras i riksdagsbeslutet. Vi har haft regionala konferenser där vi diskuterat vad Gerhard Larssons förslag skulle kunna innebära och vi är många som engagerat oss i frågan. Man borde åtminstone visat att frågan beaktades, säger Claudia Fahlke.

”Man kan lugnt säga att det blev platt fall”

Claudia Fahlke

Psykologtidningen
nr 7 2012

➤ Socialdepartementets hänvisning till det pågående arbetet med att ta fram nationella riktlinjer för missbruksvården som en anledning till att inte besluta om kompetenssatsningar håller inte, anser Claudia Fahlke. Hon deltar själv i arbetet med att ta fram dessa riktlinjer.

– Förmodligen är vi klara med nya nationella riktlinjer under nästa år. Men jag ser inte det som ett skäl att inte redan nu föreslå kompetenssatsningar. Det handlar om två skilda saker; riktlinjerna är mer styrdokument för beslutsfattare med fokus på vad som rekommenderas och inte rekommenderas, säger Claudia Fahlke.

I det beslut som riksdagen nu fattat om ändring i hälso- och sjukvårdslagen samt socialtjänstlagen om missbruksvården, och som trädde i kraft 1 juli i år, finns ett krav för kommun och landsting om skriftliga samarbetsavtal kring varje enskild person som vårdas eller får behandling för missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, läkemedel eller dopning.

– Mot bakgrund av alla förslag som tidigare lagts fram av Gerhard Larsson så är vi flera som anser att beslutet om skriftliga avtal mellan huvudmännen känns väldigt tunt, säger Claudia Fahlke. ●

Peter Örn

Rättspsykiatrisk vård granskas efter Quick-fallet

Regeringen har initierat en granskning av rättsprocessen och den rättspsykiatriska vården av Sture Bergwall, (tidigare känd som Thomas Quick) efter beskedet att alla åtal mot honom läggs ner.

En oberoende utredning ska redovisa hur rättsväsendet

och vården agerat i samband med brottmålsprocesserna mot Bergwall.

Om förtroendet för rättssystemet och den rättspsykiatriska vården ska återställas krävs en granskning, anser justitieminister Beatrice Ask. Rättspsykiatri står i fokus

i ett stort reportage av Kajsa Heinemann i *Psykologtidningen* nr 7 2012.

Läs bland annat intervjuer med professor Sven Å Christianson och docent Anna Dåderman samt med forskare och kliniker i rättspsykiatri. ●

Stor brist på psykologisk behandling i primärvården

Varannan vårdcentral kan inte möta patienters behov av psykologisk hjälp. Och patienter med psykisk sjukdom får inte samma medicinska behandling som andra primärvårdspatienter, visar en nationell utvärdering av Socialstyrelsen.

– Vi kanske bör införa målnivåer även för patienter med psykisk sjukdom, så som vi har för exempelvis cancerpatienter, där vi formulerar vad som är rimligt att alla vårdcentraler bör klara. Det säger Socialstyrelsens generaldirektör Lars-Erik Holm.

I rapporten *Nationell utvärdering 2013 – vård och*

insatser vid depression, ångest och schizofreni. Rekommendationer, bedömningar och sammanfattning föreslår Socialstyrelsen ytterligare en rad åtgärder för att förbättra primärvårdens omhändertagande av patienter med psykisk sjukdom.

Bland dessa åtgärder finns bättre rutiner för att

upptäcka och behandla kroppsliga sjukdomar hos personer med psykisk ohälsa, att vårdcentraler inför rutiner för självmordsriskbedömningar och att vårdgivarna arbetar för att öka tillgången till evidensbaserad psykologisk behandling. ●

Peter Örn

Psykologisk forskning på

Nya rön om autism, evidensbaserad metod mot mobbning, forskning om vårt minne och hur resultat från hjärnforskning kan hjälpa patienter med schizofreni. Detta är en del av den forskning som presenterades på den europeiska psykologikongressen, ECP, på Stockholmsmässan i Älvsjö i juli. Över 1 600 forskare, kliniker och studenter från 78 nationer deltog. *Psykologtidningens* **Carin Waldenström** och **Peter Örn** rapporterade dagligen därifrån på tidningens webb.

Några artiklar från webben i korthet:

"Vårt minne är som Wikipedia"

Vårt minne skulle man kunna tro är ungefär som en video, som spelar in händelser som vi sedan har tillgång till i oförändrat skick. Men i stället fungerar minnet snarare som Wikipedia – både du själv och andra kan lägga till och förändra. Den liknelsen gör **psykologiprofessorn Elizabeth Loftus**.

Elizabeth Loftus är ett känt namn inom minnesforskningen. Hon har över 40 års erfarenhet av att forska om minnet och är även en ofta anlitad expert i USA i rättegångar för att bedöma ett vittnes möjligheter att minnas en händelse korrekt.

Genom olika experiment har hon tillsammans med sina kolleger kunnat visa att det går att plantera minnen hos personer som sedan i sin tur är helt övertygade om att händelsen ifråga verkligen har inträffat. ●

"Forskarna har ett ansvar för att nya rön leder till klinisk tillämpning"

Det är forskarnas ansvar att presentera nya forskningsrön för myndigheterna, och myndigheternas ansvar att förankra dessa hos den praktiskt verkssamma psykologen. Det anser Odd Havik, professor i klinisk psykologi vid universitetet i Bergen.

Själv har han upplevt hur negativt inställda psykologer kan vara till nya behandlingsmetoder, trots att de i vetenskapliga studier visat sig vara lika bra eller bättre än de befintliga.

Professor Odd Havik var en av deltagarna och han har själv lett en studie i Norge om internetbaserad KBT vid ångest och depression. Resultaten var mycket goda, jämförbara och ibland bättre än den KBT då terapeuten och patienten träffas personligen. Men då han i en ny studie frågade norska psykologer om deras inställning till internetbaserad KBT vid dessa diagnoser, valde mellan en tredjedel och en fjärdedel ändå att använda metoden. Då hade han ändå valt att tillfråga drygt 700 psykologer som arbetade med vuxna ångestpatienter, den grupp som skulle ha störst behållning av att metoden infördes.

En relativt stor andel ansåg att metoden rent av kunde vara skadlig, eftersom det handlade om ett självhjälpsprogram där patienten var utelämnad till sig själv. Det fanns också en oro för att metoden leder till fler återfall än traditionell KBT. ●

"Psykologer berättar om erfarenheter efter attacken på Utøya"

Efter terrorattacken i Oslo och på Utøya deltog **psykolog Marianne Straume** i en kollektiv långtidsuppföljning för anhöriga, och rättspsykolog **Pål Grøndahl** blev mediernas expert för att förklara det obegripliga för allmänheten.

– Jag tycker psykologer ska svara på mediernas frågor, men bara när du säkert vet vad du talar om. Den bild du ger kommer i allmänhetens ögon att gälla för alla psykologer, säger Pål Grøndahl. ●

ECP 2013

LÄS ARTIKLARNA I SIN HELHET PÅ:
www.psykologtidningen.se

"**Vetenskapligt stöd för behandlingsmetod vid autism**"

Det finns metoder för tidiga insatser hos barn med autismspektrumtillstånd som har ett starkt vetenskapligt stöd.

De kräver stor kunskap hos utövaren och i Sverige är det relativt få psykologer som arbetar med dessa.

Men tidiga insatser betyder mycket för att barnet snabbare ska komma på samma

nivå som sina jämnåriga kamrater, förklarade en av de främsta på området, **psykologiprofessor Svein Eikeseth**, vid ett symposium under ECP 2013. ●

"**Evidensbaserad metod gav minskad mobbning**"

I Finland finns sedan 2009 ett nationellt program mot mobbning i skolorna som har lett till mycket goda resultat.

– Utvärderingar visar på en signifikant minskning av mobbning bland elever i årskurs 1 till 9, berätta-

de **professor Christina Salmivalli**, vid universitet i Turku, som står bakom det så kallade KiVa-programmet, när hon framträdde på ECP 2013. ●

5

frågor till Anders Wahlberg, förste vice ordförande i Psykologförbundet och en av organisatörerna bakom ECP 2013:

1. Uppfylldes era förväntningar?

– Det vi hörde både från deltagare, utställare och från ansvariga i den europeiska federationen för psykologer är att det var en mycket lyckad kongress. Både det vetenskapliga programmet och organisationen. Våra förväntningar som arrangerer uppfylldes på de flesta områden.

– Tyvärr fanns det några problem som vi får analysera mer ordentligt. Det handlar om att vi inte fick så många deltagare som vi förväntat och att talare inte kom, vilket gjorde att det var talare borta på flera symposier. Så långt vi kan se handlar problemen om det ekonomiska läget i Europa och delar av övriga världen och att det är dyrt i Sverige.

2. Vilken var kongressens höjdpunkt?

– När man har ett ansvar för att det ska fungera är det svårt att hinna med att observera alla höjdpunkter och gå på så många programpunkter som man önskar. När det gäller det vetenskapliga programmet så var, för mig, Elisabeth Loftus och Ernst Fehr höjdpunkter. Ett symposium kring hur psykologer ska hantera både traditionell och modern media gav många tankar inför framtiden. En annan höjdpunkt tycker jag var invigningen som både var stämningsfull och innehållsrik.

3. Det kom över 1650 deltagare från 78 nationer. Hur många svenska psykologer deltog?

– 200 psykologer kom från Sverige. Spännande var att 40 procent kom från länder utanför Europa.

4. Dela med dig av några minnesvärda episoder!

– Jag måste säga att ett bestående minne är hela processen kring doktor Jean Pettifor. Jean som har passerat 90 för ett antal år sedan blev inbjuden att tala på kongressen och sedemera också få pris. När vi kontaktade henne så var hon överlycklig över att få resa till Sverige och dela med sig av och ta in ny kunskap.

– När man sedan hör henne tala så beundrar jag den tankeskärpa som hon har, men också med vilken entusiasm hon pratar om sina hjärtefrågor inom främst psykolog-etiken. Ett föredöme.

5. När och var arrangeras nästa ECP?

– I Milano 2015. Den kommer att vara samtidigt som World Expo är i Milano så man kan kombinera sin resa och uppleva mycket intressant. I vanliga fall brukar det vara förhållandevis få svenska psykologer som avbryter sin semester och besöker de europeiska kongresserna. Jag hoppas att vi kan ändra på det till Milano.

Text och foto: **Carin Waldenström**

Psykologförbundet i Almedalen: "Dags för nytänkande inom psykiatrin?"

Under Almedalsveckan arrangerade Psykologförbundet två seminarier, båda välbesökta. Att det är stor skillnad att arbeta som psykolog i Sverige jämfört med Norge, samt att det är betydligt lättare att få psykologisk behandling i grannlandet, konstaterade Maria Lindhe, psykolog och professionsansvarig på Sveriges Psykologförbund när hon inledde seminariet "Psykiatri på gränsen". Tillsammans med en inbjuden panel diskuterades vad som krävs för att uppnå samma framgång.

Svenska psykologer har länge vänt blicken mot grannlandet som har en väl utvecklad psykiatrisk hälsovård, som i första hand erbjuder klienter/patienter psykologisk behandling framför medicinering, där psykologer har samma status som läkare och dessutom högre lön.

Maria Lindhe nämnde några faktorer bakom den norska framgången:

- Till skillnad från oss som använder begreppet psykiatrisk hälsovård, kallar de vården för psykisk hälsovård. De har en mer holistisk behandlingssyn, satsar mer på utbildning och

vidareutbildning av psykologer; de har på kort tid fördubblat antalet psykologer inom vården från 1 000 till 2 000.

- I Sverige är det oerhört svårt att få psykologisk behandling, det är mycket fokus på symtom och medicinering, och antalet psykologer inom psykiatrin är få. Är det inte dags för ett nytänkande inom den svenska psykiatrin?

Torunn Engloo, specialistpsykolog som sa upp sig från sin tjänst i Sverige:

- Sverige behöver ändra sin syn på behandling. Här är psykologisk behandling ingen självklarhet, och

det är ett stort misstag för patienten. Om patienten vill ha psykologisk kontakt ska de få det. Och det är också därför jag arbetar i Norge.

Men Ing-Marie Wieselgren, psykiatrisamordnare på SKL, nyanserade bilden och menade att det händer mycket inom psykiatrin.

- **Vi försöker vara** nytänkande. Känslan är att vi går bakåt, fastän vi går framåt och det beror på att efterfrågan är större i dag än någonsin. Att säga att det inte finns psykologisk behandling i Sverige stämmer inte. Det finns och med gott resultat, det är också därför efterfrågan är så stor.

Att en satsning på psykiatrin kostar pengar konstaterade flera i panelen: Har vi råd med denna satsning? Har vi råd att låta bli?

- **Jag tror inte** att man kommer undan att betala, sa Torunn Engloo.

Maria Lindhe:

- Vi har hört mycket ljuv musik i dag. Men ge oss fler tjänster! Vi behöver ett nationellt grunduppdrag, en statligt erkänd specialistutbildning för att skapa fler tjänster – så att vi inte förlorar fler psykologer till Norge.

Samtalet leddes av moderator Camilla Ländin. ●

Kajsa Heinemann

Främre raden fr vänster: Camilla Ländin, moderator, Torunn Engloo, specialistpsykolog, Ing-Marie Wieselgren, psykiatrisamordnare, SKL. Bakre raden: Maria Lindhe, professionsansvarig Psykologförbundet, Tomas Eriksson, vice gruppleddare (MP) i Stockholms läns landsting, Jimmie Trevett, ordförande, RSMH och Anders Printz, psykiatrisamordnare, Socialdepartementet.

FOTO: KAJSA HEINEMANN

Matz Nilsson, Skolledarna,
Bodil Båvner, SKL och
Gunilla Niss, psykolog

FOTO: KAJSA HEINEMANN

Kärnfull debatt om förskolan

Stort intresse för Psifos seminarium om kvaliteten i förskolan för de minsta barnen konstaterade ordförande Anna Sandell.

Är dagens förskola anpassad efter små barns behov? Vad behöver små barn? Under vilka omständigheter blir förskolan en möjlighet? När orsakar förskolan mera skada än nytta?

En inbjuden panel bestående av förskolepsykolog Gunilla Niss, riksdagsledamot Gunilla Svantorp (s), Matz Nilsson, ordförande i Skolledarna samt Bodil Båvner från SKL, debatterade om förskolans verksamhet är utformad utifrån aktuell forskning om anknytnings-teori, barns språkutveckling och hjärnans sårbarhet ur ett relationsperspektiv.

Samtalet leddes av psykolog Nina Linck, ledamot i Psifos.

Alla var överens om att det är bra för små barn att gå förskolan, men synen på förskolans kvalitet varierade. Gunilla Niss:

– Jag vet att förskolan är bra – om den är anpassad efter barns olika behov i olika åldrar. Men så ser det inte ut i dag. Vi vet av forskning att de minsta barnens behov primärt är anknytning, att de behöver lugn, mindre barngrupper och personal som kan trösta och ge trygghet – men också ge förutsättningar för lek och språkutveckling. Det är dags nu att politiker tar forskning på allvar.

Anna Sandell påpekade att det inom förskolan finns ett strukturellt problem som innebär att det är svårt för personalen att leva upp till skollagen. Hon fick medhåll av flera i panelen och ur publiken.

– Nu fortsätter vi arbetet som Psifos påbörjat, att sätta förskolan i fokus, sa Anna Sandell. ●

Kajsa Heinemann

Pride uppskattade Psykologförbundets närvaro: "Nu vet vi att vi är friska!"

2012 gick bara fyra personer från Sveriges Psykologförbund med Pridetåget. I år gick närmare femtio; flertalet psykologstuderande och nyutbildade psykologer.

– Det var fantastiskt, vi möttes av jubel, säger Haydar Hussein, ordförande i Studeranderådet och en av arrangörerna.

Studeranderådets HBTQ-utskott har arbetat intensivt med att arrangera förbundets deltagande i Pridetåget. Haydar Hussein är eftertrött men oerhört nöjd över att så många deltog i tåget och att reaktionerna var så positiva:

– Vi fick så mycket beröm. Det absolut roligaste var nog när vi kom fram till Stureplan där de genom stora högtalare presenterade alla organisationer, och när vi kom sa de: "Vi är särskilt glada över att ha Sveriges Psykologförbund med oss här i dag, nu vet vi att vi är friska". Och folk jublade!

– **Vi var nästan femtio personer**, vilket är en ökning med över tusen procent jämfört med förra året. Intressant nog var nästan alla psykologstuderande eller unga nyutexaminerade psykologer. Men jag saknade förbundsstyrelsens närvaro. Jag tycker det är väldigt viktigt att också de närvarar och representerar förbundet i sådana här sammanhang, vilket ju ingår i deras arbetsuppgifter. Jag förstår att alla inte bor i Stockholm, men det finns ett konto för dessa utgifter.

Läs mer om SR:s samt Psykologförbundets inställning till hbtq på Debatt (sid 34-36).

Kajsa Heinemann

FOTO: M. CHELLE NAKAGAWA

LÄS MER OM
PSYKOLOGFÖRBUNDET
I ALMEDELEN PÅ:
www.psykologtidningen.se

SE BÅDA SEMINARIERNA PÅ:
www.psykologforbundet.se

Skellefteå Psykiatri använder hästar som en del i behandlingen

Stora, starka, tillåtande. I Skellefteå använder psykiatrien den hästunderstödda behandlingen Passage. Psykologen Sandra Lindström ser i princip enbart fördelar, men efterlyser mer forskning.

Psykolog Sandra Lindström bromsar in vid stallet i byn Brönet utanför Skellefteå. Patientgruppen är redan på plats, liksom Sandras kollega, sjuksköterskan och ridterapeuten Marica Ljungholm. De är sent på terminen, inne i stallet borstar två av patienterna ardennern Boston med vana tag. I dag ska deltagarna, i grupper om tre, träna kroppsspråk och tydlighet. Utan andra hjälpmedel än kroppshållning och armar ska de få en lössläppt Boston att gå runt en hinderbana. Den tunga hästen är välvillig – men kräver ändå tydlighet: Vad menar ni? Det blir mycket fel, många skratt och så småningom applåder.

– När man sitter i rummet på två stolar blir det så mycket språket, språket, språket, säger Sandra Lindström. Ute med gruppen och hästarna kan jag bli mer av en rollmodell, och visa att även jag kan känna osäkerhet inför en övning med hästen, att det går bra att fråga och att man får göra fel.

I snart 15 år har psykiatri i Skellefteå drivit och utvecklat en metod för att behandla psykiska åkommor med hjälp av hästar. Efter att ha provat oli-

FOTO: PATRICK DEGERMAN

"Ute med hästarna kan jag bli mer av en rollmodell"

Sandra Lindström, psykolog, här med en av hästarna.

ka varianter med att hyra hästar äger psykiatrien numera två: Boston (ardenner, 10 år) och Oboy (Irish cob, 12 år). Utöver tre grupper i veckan möter de även individuella patienter.

Majoriteten av deltagarna i Passage, som den hästunderstödda behandlingen heter, lider av ångest- och depressionssymptom, alternativt ätstörningar. Psykoedukation varvas

Marica Ljungholm, sjuksköterska och ridterapeut, har arbetat inom psykiatri i Skellefteå sedan 1988.

Lena Stenvall, skötare och ridterapeut vid psykiatriska kliniken i Skellefteå.

med praktiska KBT-tekniker; varannan vecka har gruppen samtal, varannan är de i stallet. Patienterna kommer främst från öppenvården och går en eller flera terminer.

– Det passar såklart inte alla, säger Sandra Lindström. Då gäller det att ta sitt etiska ansvar och rekommendera en annan behandlingsform. Eller att se till att den patienten i stället får individuell terapi med hästarna. Andra, som går flera terminer, kan behöva slussas vidare. Och åter andra går tillbaka till sin vardag och sitt arbete.

Övningarna utgår ofta från marken.

Att ta isär, smörja och sätta ihop ett tränings är träning i koncentration. Att sitta upp blir en övning i både kroppskännedom, balans och gränssättning. För patienter som har skörare dagar eller tyngre diagnoser kan behandlingen bestå i att vara nära hästarna; borsta, massera, mata. Eller att bara orka komma till stallet.

– Övningar i mindfulness blir så mycket tydligare utomhus när man kan känna hur vinden blåser och marken doftar, säger Sandra Lindström. Tappar man fokus tillsammans med hästar kommer man aldrig att få dem att göra det man vill.

Delar av personalen är utbildade ridterapeuter. Som gammal "hästtjej" blev Sandra Lindström genast uppvaktad av Passage-teamet.

– Det är härligt för mig, men för patienterna är tidigare hästvana irrelevant. Det är inte ridning eller hästhållning vi tränar här. Däremot

kan samvaron med hästarna ge upphov till mycket humor. För en person med få sociala kontakter kan det vara en fantastisk upplevelse att få skratta tillsammans med andra.

Ännu finns ingen större studie på hästunderstödd behandling inom psykiatri, men de resultat Passage kunnat visa genom åren räcker för att verksamheten ska få vara kvar. Dessutom har planerna börjat läggas för en fördjupad "fortsättningstermin".

Som behandlare efterlyser Sandra Lindström grundlig forskning i ämnet. Liksom ett genusperspektiv:

– Som det är nu är majoriteten av deltagarna kvinnor. Jag misstänker att det beror på att mindre genusmedvetna behandlare är mer benägna att rekommendera kvinnor att delta. ●

Anna Kågström

Patienter om Passage:

Sanna, går första terminen:

"Jag har övat mig på att inte haka upp mig om något går fel med hästarna. I vanliga fall kan en enda detalj göra att jag går in i en självkritisk fas och fastnar, det blir som ett handikapp. Här kan jag göra om saker i lugn och ro."

Eva, går andra terminen:

"Jag minns en gång när jag kom hit och var väldigt trött. Då fick jag borsta Boston, och det kändes så otroligt skönt. Plötsligt hoppade han till, för att han höll på att somna, och jag tänkte: 'Lilla gubben, är du lika trött som jag?' Sådär kan man ju inte precis hålla på med människor."

Passage – att använda hästar i psykiatri (Psykiatriska kliniken i Skellefteå, 2010)

Martin, inne på tredje terminen:

"Jag är så tacksam att jag får fortsätta här. Man kan jämföra det med ett hus; först byggde jag grunden, nu känns det som om jag håller på med väggarna. Och det beror främst på människorna som är med. Här kan vi inte förstå oss, man kommer förbi alla skal direkt. Alla här är underbara, annars har jag inte så många vuxenkontakter."

LEDAREN

Örjan Salling, psykolog och förbundsdirektör

"Vi tar avstånd från mörkrets krafter"

När jag skriver dessa rader har sommaren nått sin höjdpunkt. Hösten och vintern känns avlägsnare än någonsin. I Stockholm pågår Pride som också når sin höjdpunkt med den stora paraderna. Människor samlas under regnbågsflaggan och gläds över att det är möjligt att glädjas tillsammans, offentligt, i den härliga sommaren.

Men. Hösten och vintern är inte långt borta, rent bildligt råder den redan i Ryssland – och i många andra länder också där rädslan och hatet tillåts förtrycka människor och förmena alla att ge uttryck för att just vara människor, oavsett hudfärg, religion, kön och sexuell identitet.

Vid årets Pride har Sveriges Psykologförbund, tillsammans med andra Saco-förbund – och detta för första gången – varit särskilt stolt över att delta och visa avståndstagande från mörkrets krafter.

"Människor samlas under regnbågsflaggan och gläds över att det är möjligt att glädjas tillsammans"

För förbundet centralt har sommaren varit fylld av aktiviteter: deltagande i Almedalen med ett seminarium som belyste skillnaden mellan svenska och norska förhållanden när det gäller att garantera och tillhandahålla en god psykisk hälsovård för befolkningen. Tyvärr gick Norge vinnande ur den kampen.

Även Psifos, Yrkesföreningen för psykologer i förskola och skola, deltog – traditionsenligt – med ett eget uppskattat seminarium. Och under tre dagar i juli arrangerade förbundet den europeiska psykologikongressen, ECP 2013, i Stockholm. Deltagare från 79 länder kom för att ta del av forskning och praktik samt nätverka. Programmet var välmatat och mötte stor uppskattning.

Väl medveten om att internationella kongresser ofta arrangeras mitt i semestern, kan jag inte låta bli att konstatera att deltagandet från svenska psykologer var synnerligen blygsamt. Sådana här

tillfällen att underhålla kompetensen, få tillgång till ny kunskap och vidga sitt internationella kontaktnät, är för bra för att glida någon ur händerna!

I samband med kongressen genomfördes European Federation of Psychologists' Associations generalförsamling, som bland annat beslutade om inriktningen för de kommande årens europeiska arbete.

Förbundsstyrelsen har knappast legat på latsidan i sommar. De handlingar som snart kommer kongressombud och medlemmar till del har stötts och blötts och slutligen fattats beslut om. Kongressen kommer hantera många förbundet väsentliga frågor, ställningstaganden som kommer påverka förbundet, dess medlemmar under överskådlig tid, och kanske även det framtida utövandet av psykologyrket.

Men ännu finns lite tid innan höstmörkret och därefter vinterstormarna drabbar oss. Sommaren vill inte riktigt ta slut. Kanske kommer den även värma de hjärtan som likt Riddar Katos är av sten!

Örjan Salling

NYTT FRÅN FÖRBUNDET

Lyckad internationell kongress

Under ECP 2013 slöt Psykologförbundet två Memorandum of Understanding, dels med Amerikanska Psykologförbundet (APA) och dels med Japanska Psykologförbundet (JPA).

Förbundet stod värd för den internationella psykologikongress som ägde rum i Stockholm i juli. Medier lockades till kongressens spännande

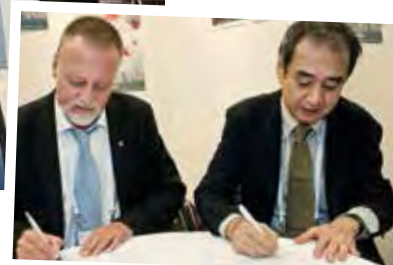
program. Presskonferenser anordnades dagligen.

Det som intresserade medierna mest var Ernst Fehr och hans beslutsteorier, Elaine Loftus om hur falska minnen kan inplanteras och de norska psykologerna Pål Grøndal och Marianne Straume som på olika sätt varit involverade i Utøya-händelsen.

Lars Ahlin med representanter för de amerikanska och japanska psykologerna.

FOTO: MATIAS LUNDBLAD

10 år i Almedalen

Denna sommar har varit en aktiv period för Psykologförbundet. Seminarier i Almedalen, värdskap för den internationella psykologikongressen ECP 2013 och förberedelser inför förbundets kongress i höst.

För tionde året i rad fanns Psykologförbundet på plats under politikerveckan i Almedalen på Gotland.

I år var det 2 285 evenemang i kalendariet. Det kan jämföras med de 140 evenemang som fanns i kalendariet för tio år sedan då Psykologförbundet deltog för första gången.

Vård och omsorg var den ämneskategori som dominerade och temat psykisk hälsa återkom. Psykologförbundet medverkade med två egna seminarier och deltog även i ett externt (Hjärnkoll).

För förbundssidan svarar press- och informationsansvariga **Susanne Bertman**: susanne.bertman@psykologforbundet.se

Hallå där!

Lars Ahlin och Maria Lindhe var på plats i Visby under Almedalsveckan. Vilka är era intryck av veckan?

– Jag har märkt att seminarier kring psykisk hälsa och ohälsa har ökat i antal med åren, säger Lars Ahlin och fortsätter:

– Psykologförbundet hade två väldigt lyckade och välfyllda seminarier. Vi fick stort stöd i panelen för våra frågor. På stående fot utlovades överläggningar redan i augusti för att diskutera vidare fortbildning för psykologer och statligt engagemang. Valet

av personer i panelen var klockrent.

– Vi har haft många bra samtal. Typiskt för Almedalsveckan är att det uppstår kontakter som inte skulle kommit till stånd annars, tycker Maria Lindhe.

– Ja det befäster min

uppfattning att det är väldigt viktigt för förbundet att vara kontinuerligt i Almedalen både för nätverkande och med seminarier, säger Lars Ahlin. Det är ett bra sätt att knyta kontakter för att föra fram förbundets frågor på ett informellt sätt. I år var det tionde gången som förbundet, och jag, var i Almedalen. Vi har knutit väldigt många kontakter dessa år. Igenkänningsfaktorn är viktig.

– Redan nu har vi börjat fundera på teman för nästa år då det är valår, inflikar Maria Lindhe.

Även Psifos var nöjda med sin medverkan.

– Det var roligt att så många visade intresse och deltog, sammanfattar Nina Link Psifos seminariet. Snittdeltagandet per seminarium i Almedalen var 30 personer. Vi hade 70 besökare och fler ville in. Så det är tydligt att många tycker att förskolan är viktig. Tyvärr tycks det som om det

kan vara svårt för många att se skillnad på små och stora barns behov i förskolan, lite lätt att hålla till på ett "högre idéplan" när förskolan diskuterar.

Läs mer om förbundets seminarier på annan plats tidningen och på hemsidan. Här finns också filmer från seminarierna *Psykiatri på gränsen* och *Får de små barnen vad de behöver*?

NYA SPECIALISTER:

ANN-BERIT WERNER. Område: Arbets- och Organisationspsykologi med inriktningen Personalpsykologi. **Vetenskapligt arbete:** Psykiska och fysiska hälsofaktorer som prognostiserar rehabiliteringseffekt och sjukskrivningsgrad vid långvarig smärta.

HELENA TRONNER. Område: Arbets- och Organisationspsykologi med inriktningen Organisationspsykologi. **Vetenskapligt arbete:** Hur ser sambandet ut mellan könssammansättning och kollektiv förmåga i kunskapsintensiva miljöer?

MONICA KIERKEGAARD. Område: Specialist i Pedagogisk psykologi med inriktningen Skolpsykologi. **Vetenskapligt arbete:** Läsningens betydelse i skolarbetet – Pojkars och flickors lust, motivation och färdigheter i läsning.

ANNA JOHNSON. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/ Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** Stress and AD/HD: Psykometrisk egenskap i stressindex samt behandlingseffekter avseende stressorer hos personer med AD/HD.

Fler nya specialister ➤

FRÅGA ETIKRÅDET

Har du en fråga till Etikrådets ordförande Per Magnus Johansson?

Mejla: tidningen@psykologforbundet.se

"Patienten måste sättas i främsta rummet"

FRÅGA:

Jag arbetar som psykolog i primärvårdsverksamhet för ungdomar. Vi ska ha begränsade kontakter om 12 samtal (oavsett problematik). Ibland går det dock inte så lätt att avsluta pågående ärenden efter 12 samtal, oftast på grund av att måendet inte är bättre och att ungdomarna vill gå kvar längre, för att på sikt må bättre. Många är väldigt ensamma och uttrycker stora behov, men de faller inte inom ramen för specialistpsykiatri och tas därför inte emot av någon annan än oss.

Vilka möjligheter har jag som psykolog att behålla någon i behandling trots att verksamhetens uttryckliga uppdrag är begränsade. Kan jag på

något sätt argumentera för att behålla vissa ungdomar i behandling, och i så fall vilka och med vilka argument?

Vi träffar i regel inte de ungdomar som ligger nära suicid för behandling, så det finns inte någon överhängande fara för livet om kontakterna avslutas, men de blir lämnade ensamma och måendet kommer (förmodligen och i en del fall) förvärras av att kontakten avslutas.

Trycket från chefer på att avsluta patientärenden i tid blir högre och högre, varför frågan ställs på sin spets nu.

Miriam Lamminmäki

Psykolog, Ungdomshälsan Norrköping

lingar och det är nödvändigt att göra upp vårdplaner liksom att ha välgrundade behandlingsstrategier. Det är en del av en professionell psykologs vardag. Icke desto mindre finns det situationer där vårdplaner och uppgjorda behandlingsplaner måste revideras.

Generellt ska man kunna förvänta sig av en psykolog att han/hon kan förklara för sin arbetsledning varför en behandling inte bör avslutas enligt initialt given tidsplan. Det finns anledning att representanter för arbetsledningen hyser förtroende för psykologens argument beträffande varför en behandling bör fortsätta.

Om patienten vill fortsätta behandlingen och psykologen utifrån sin kompetens och erfarenhet bedömer att behandlingen bör fortsätta föreligger bästa möjliga omständigheter för psykologen att kunna argumentera för sin uppfattning. Och i den situationen är det också viktigt att psykologen försvarar sin välgrundade ståndpunkt.

Vi vet att kortsiktiga ekonomiskt betingade besparingar kan bli de mest kostsamma. Det senare ska emellertid inte tas som intäkt för att systematiskt försöka förlänga behandlingstider i förhållande till uppgjorda behandlingsplaner.

Vi måste utgå ifrån att psykologen gör en omdömesgill bedömning, en bedömning där vetenskapligt tänkande, beprövad erfarenhet och god psykologisk etik är beaktade.

Per Magnus Johansson

Psykolog och ordförande i etikrådet

SVAR:

Tack för en mycket bra och svår fråga. Låt oss börja med att konstatera att det finns flera intressenter i denna av dig beskrivna situation. Vi har den unga patienten, arbetsgivaren och berörda chefer samt behandlande psykolog.

Patientens välbefinnande måste sättas i främsta rummet i samklang med behandlande psykologs omdöme. Att göra det som är det bästa för patienten måste vara den behandlade psykologens ledstjärna. Det är också psykologens ansvar. Och vi måste förutsätta att behandlande psykolog har ett kritiskt och vetenskapligt skolat tänkande.

Självklart ska en psykolog sträva efter att ha ett gott och konstruktivt förhållande till sin chef eller sina chefer. Det är det önskvärda och det som är naturligt att sträva efter.

Att en institution har en generell regel som säger att alla patienter – i ditt fall ungdomar – skall få maximalt 12 sessioner kan i sig vara begripligt.

Ibland kan det även vara etiskt försvarbart. Men som vid alla regler som möter en oförutsägbar psykologpraktik kommer det att finnas undantag. Det är bra att ha encyklopedisk kunskap om skilda psykologiska behand-

"Vi måste utgå ifrån att psykologen gör en omdömesgill bedömning"

FRÅGA OMBUDSMANNEN

Har du en fråga om anställning, arbetsmiljö eller avtal?
Mejla: tidningen@psykologforbundet.se

"Är mitt avtal giltigt?"

FRÅGA:

Hej! Jag har fått ett anställningsavtal där det står att jag ska jobba heltid 37,5 timme per vecka. Jag trodde heltid innebar 40 timmar per vecka. Detta har gjort mig fundersam. Jag tror att arbetsgivaren har kollektivavtal. Är mitt avtal giltigt?

SVAR:

Arbetstiden regleras i första hand genom arbetstidslagen (ATL) och EU:s arbetstidsdirektiv och i andra hand genom kollektivavtal. Enligt ATL § 5 är arbetsveckan normalt 40 timmar för heltidsanställd personal.

När det behövs på grund av arbetets natur eller arbetsförhållanden i övrigt, får arbetstiden uppgå till 40 timmar/veckan i genomsnitt för en tid av högst fyra veckor. Veckan räknas från och med måndag, om inte annan beräkning tillämpas på arbetsstället. Lagen innehåller dock ingen regel om högsta arbetstid per dygn.

När Sverige genomförde EU:s arbetstidsdirektiv i ATL kom den sammanlagda arbetstiden (inklusive jourtid, övertid med mera) under varje period om sju dagar att uppgå till högst 48 timmar i genomsnitt under en beräkningsperiod om högst fyra månader, enligt ATL § 10 b. I anställningsavtalet

får avtal träffas om kortare arbetstid än 40 timmar men inte längre, om inte längre arbetstid medges i ett på arbetsplatsen gällande kollektivavtal. Det finns många kollektivavtal på arbetsmarknaden som reglerar en annan arbetstid än 40 timmar/vecka.

Utifrån ovanstående förefaller ditt anställningsavtal vara riktigt. Som vi har belyst i denna spalt (nr 10/2012) ska arbetsgivare enligt LAS § 6 c uppfylla arbetsdagarna om vilka anställningsvillkor, däribland arbetstid, som gäller. Ersättningsbelopp regleras inte i ATL, utan oftast i kollektivavtal.

Carl-Axel Holmberg
Jurist och ombudsman

FLER NYA SPECIALISTER:

ERIK WALLENTIN. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Dissociation i psyko-terapeutiskt arbete med ungdomar.*

HELENA PETERSSON. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Psykodynamisk psykoterapi i psykiatri – omgivningsfaktors påverkan.*

JESSICA JOHANSSON. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Effekt av psykodynamisk barnpsykoterapi – Förändringar i global psykisk funktion och symtombelastning.*

NINA BENGTSOON. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *KBT vid*

tandvårdsrädsla: förändringar av frekvensen och upplevelsen av tandläkarbesök efter genomgången behandling.

ANNIKA OLLAS. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Lärare och psyko-terapeuter arbetar med samma barn – Erfarenheter av samverkan.*

SIMA WOLGAST. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Biosocial modell för spelmissbruk.*

JOHANNA FORSELL RAY. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Svenska barns anknytningsmönster – en jämförande studie.*

CHARLOTTE KARLSSON. Område: Specialist i Klinisk

Psykologi med inriktningen Barn & Ungdomspsykologi. **Vetenskapligt arbete:** *Svenska barns anknytningsmönster – en jämförande studie.*

ELISABETH MALDER. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Effekter av Imagery rescripting vid social fobi.*

ANN-CATHRINE BIVERSTRAND. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Barn & Ungdomspsykologi. **Vetenskapligt arbete:** *Barns/ungdomars och föräldrars beskrivning av barnens/ungdomarnas psykiska problematik, då de söker till BUP – en innehållsanalys.*

SANDRA WEINELAND. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *A Contextual Behavioral Approach for Obesity*

Surgery Patients, avhandling vid Uppsala universitet.

HANNA SAHLIN BERG. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Be-teendeaktivering vid borderline personlig-hetsstörning och depression.*

PETER SAND. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *The reliability of the Health Quality Of Life questionnaire PedsQL 3.0 Diabetes Module for Swedish children with type 1 diabetes.*

ULLRIKA PROBERT. Område: Specialist i Klinisk Psykologi med inriktningen Psykologisk behandling/Psykoterapi. **Vetenskapligt arbete:** *Psyko-terapi vad är det? Lektörens tal och föreläsningar om psyko-terapi.* ●

YRKESFÖRENINGARNA PRESENTERAR SIG

Ett värdigt liv – Startskottet för POMS

POMS, habiliteringspsykologernas förening, arbetar för att utveckla kompetensen om funktionsnedsättningar, hur man kan förstå och förhålla sig till ändrade livsomständigheter och ett ändrat eller annorlunda sätt att fungera. Det skriver ordförande Kristina Nilsson, som här presenterar POMS.

STYRELSEN: Från vänster: Anna Tidman, Stefan Lycknert, Kristina Lindberg, Therese Allvar, Kristina Nilsson, Pia Åkerlund, Carina Lindgren. På bilden saknas Åsa Korsfeldt.

POMS, som är den äldsta yrkesföreningen inom Psykologförbundet, firade förra året 40 år. Vid jubileumskonferensen berättade psykolog Birgitta Norrman i sin historiska exposé att den första psykologen i Sverige som började arbeta med personer med utvecklingsstörning anställdes 1960 av Socialstyrelsen. Innan dess var det få som tänkte eller förstod att personer med utvecklingsstörning kunde behöva psykologiskt stöd.

Barn, ungdomar och vuxna som ansågs "obildbara", "imbecilla" eller bara "dåraaktiga" tvingades eller övertalades att bo på vårdhem eller specialsjukhus, ofta under ovärdiga och undermåliga förhållanden. Huvudfrågan för de psykologer som bildade POMS blev att arbeta för att dessa institutioner skulle läggas ner och att personer med utvecklingsstörning skulle flytta ut i samhället och få ett värdigt liv.

I dag arbetar habiliteringspsykologer med barn och vuxna som även har andra funktionshinder än utvecklingsstörning, exempelvis autismspektrumstörning, omfattande rörelsehindrar eller förvärvade hjärnskador. Syftet med vår förening är bland annat att:

- stödja och bevaka medlemmarnas intressen
- följa och stimulera utvecklingsarbetet som berör behandling, utredning och forskning om funktionsnedsättningar och andra ämnen relaterade till vår speciella kompetens
- bidra till både intern och extern informationsspridning om nya

verksamhetsformer, forskningsresultat, intressanta böcker och artiklar, erfarenheter från studieresor.

Habiliteringspsykologens arbete spänner över ett stort område och arbetsuppgifterna varierar beroende på organisation. De flesta medlemmar finns inom landstingets habiliteringsorganisation, men en del psykologer arbetar inom kommunens LSS-verksamhet (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

På individnivå arbetar vi med utredningar och med anpassade metoder för behandling och stöd, exempelvis med psykoterapi och stödsamtal. På grupp nivå finns vi i nätverket runt den funktionshindrade och ger rådgivning och psykologiskt stöd till anhöriga och personal. På samhällsnivå samverkar vi med flera vårdgivare och myndigheter, Försäkringskassan, LSS-verksamheten i kommunen, skola och högskola.

Självva hjärtat i vår förening är för

12

aktiva yrkesföreningar arbetar inom Sveriges Psykologförbund. För att visa vad de gör och för att rekrytera fler medlemmar presenterar föreningarna sig i Psykologtidningen. Sedan fem år tillbaka har yrkesföreningarna ett nätverk som träffas och diskuterar gemensamma frågor. Aktuellt just nu är Psykologförbundets organisationsutredning där nätverket finns representerat i styrgruppen. Nätverket vill framför allt lyfta professionsfrågorna i förbundet.

många konferenserna, som har blivit vår centrala mötesplats och tillfällen då vi fördjupar oss i olika ämnen, knytter kontakter och delar erfarenheter. Nu i höst föreläser Eva Tidman på temat "Kognitiv och affektiv utveckling vid medfödda funktionshinder" den 25 oktober i Stockholm. Hon lär dessutom ut hur vi bäst gör utredningar vid misstanke om utvecklingsstörning och vad nya DSM-V innebär. Vi välkomnar psykologer från andra föreningar och yrkesområden att delta!

I dag finns ca 600 habiliteringspsykologer i Sverige, närmare 200 är med i vår förening. Vi försöker ha stor geografisk spridning i styrelsen och representanter finns i år från Umeå i norr till Malmö i söder.

På vår hemsida kan både psykologer och allmänheten följa vad som händer i föreningen och ta del av aktuella händelser inom verksamhetsområdet. För medlemmarna finns dessutom en särskild inloggning som ger tillgång till POMS-bladet, vår egen tidning som tre gånger per år låter oss ta del av intervjuer, forskningsartiklar, referat från konferenser, recensioner av nyutkomna böcker och debattinlägg.

På medlemsdelen kan man även ta del av ett arkiv som innehåller artiklar och rapporter från vårt verksamhetsområde.

Mer info finns på: www.POMS.nu

KRISTINA NILSSON

Psykolog, specialist i neuropsykologi och ordförande i POMS, habiliteringspsykologernas förening
kristina.nilsson@lidkoping.se

På gång i Psykologförbundet

Mbhv:s workshop

Psykologer för mödra- och barnhälsovård arrangerar workshop

"Workshop om reflekterande konsultation" med fil dr Deborah Weatherston.

Tid: Fre 20/9 eller lör 21/9.

Plats: Göteborg.

För program och anmälan:
www.mbhv-psykologerna.com

Poms årsmöte

Poms, Habiliteringspsykologernas yrkesförening, inbjuder till årsmöte

Tid: Fre 25 oktober kl. 16.15.

Plats: Finlandshuset, Snickarbacken 4, Stockholm.

Årsmötet äger rum i direkt anslutning till Poms höstkongress. Varmt välkomna!

Sveriges neuropsykologers förenings årsstämma

Fokus: ADHD och Autism.

Tid: 21-22 november.

Plats: Elite Park Avenue Hotel i Göteborg.

För mer information om innehåll och anmälan se
www.neuropsykologi.org

Seniorerna, norra

Seminarium om etik

Inleds av: Margareta Heden-Chami, Gustaf Ståhlberg, Margareta Sanner och Hans Åberg.

Tid: 15 okt, kl 14.00–16.00

Plats: S:t Olofsgatan 50 B, i Hans-Olof Lipers BRF-samlingslokal.

Seniorerna, västra

Studiebesök hos Stadsmissionen. Om hemlösas situation i Göteborg

Tid: 25 september, kl 13.45.

Plats: Samling vid hållplatsen på Ringön.

Seniorerna, östra

Utställningen "Minneskonst"

Tid: 18 september, kl 13.00.

Plats: Bonniers Konsthall, Torsgatan 19, Stockholm.

Seniorerna, södra

Psyko- och sociodrama i dag

Föreläsare: Ingrid Göransson, psykolog och psykoterapeut.

Tid: 16 oktober, kl 15.30–17.00.

Plats: Konferensrummet, P 124, Institutionen för psykologi, Lund.

KALENDARIMUM

September

Psifos kompetensdagar	11-13
FS	12
Seniorerna, östra	18
IHPU	19
MBVH:s workshop	20
Seniorerna, västra	25

Oktober

FS	10
Seniorerna, norra	15
Seniorerna, södra och östra	16
Kongressen	18-20
POMS årsmöte	25
Seniorerna, västra	30

Föredragningslista vid Sveriges Psykologförbunds ordinarie kongress den 18-20 oktober 2013 på Rönneberga konferens & kursgård, Lidingö

- 1 Kongressens öppnande
- 2 Upprop av ombud samt justering av röstlängd
- 3 Val av kongresspresidium
- 4 Val av rösträknare och justeringspersoner (öppna/slutna omröstningar)
- 5 Fråga om kongressens stadgeenliga utlysande
- 6 Fastställande av föredragningslista
- 7 Fastställande av procedurregler – Proposition om arbetsordning och tidplan
- 8 Proposition om för sent inkomna motioner
- 9 Proposition om upptagande av yrkesföreningen Sveriges förening för arbets- och organisationspsykologer
- 10 Proposition om kallande av hedersledamot
- 11 Verksamhetsberättelser 2010-2012 för:
 - Förbundsstyrelsen
 - Etikrådet
 - Specialistrådet
 - Studeranderådet
 - Vetenskapliga Rådet
 - Valberedningen
- 12 Förbundsstyrelsens årsredovisningar för 2010, 2011 och 2012
- 13 Revisorernas berättelse för 2010, 2011 och 2012
- 14 Fråga om ansvarsfrihet för förbundsstyrelsen för 2010, 2011 och 2012
- 15 Proposition om fastställande av medlemsavgift och inkomstförsäkring
- 16 Proposition om mål för kongressperioden 2014-2016
- 17 Proposition om Psykologförbundets organisation
- 18 Proposition om specialistordningen
- 19 Proposition om policydokument för evidensbaserad psykologisk praktik
- 20 Proposition om policyprogram för kommunikation och opinionsbildning
- 21 Proposition om förbundets stadgar
- 22 Motioner och motionssvar
- 23 Valfrågor
- 24 Övriga frågor
- 25 Kongressen avslutas

Från den 18 augusti finns allt material om kongressen att läsa på Psykologförbundet hemsida.

www.psykologforbundet.se/kongress-2013/

Där finns även kontaktuppgifter till alla kongressombuden om du vill kontakta ditt eget ombud i någon fråga.

NYA MEDLEMMAR:

Lotta Lundgren, Stockholm
Linn Lyttkens, Stockholm
Martine Hareide, Stockholm
Emma Sund, Nacka Strand
Ylva Kvamme, Stocksund
Christoffer Winald, Hägersten
Louise Levin, Åkersberga
Charotta Lidman Steerling, Djursholm
Klara Andersson, Umeå
Elina Werneborg, Sundbyberg
Linneå Sködebjerg Gustafsson, Lund

Viktor Borggren, Malmö
Petter Barck, Malmö
Sanna Hansson, Malmö
Emma Krantz, Hägersten
Maria Jansson, Stockholm
Anna Rydberg, Göteborg
Siri Fischer, Malmö
Cecilia From, Linköping
Malin Blide, Umeå
Rasmus Andersson, Lund
Katarina Cederin, Enskede

NAMN SOM NÄMNS

Gunnel Backenroth, psykolog, professor och specialist i klinisk psykologi, har tilldelats Kruthmedaljen från Sveriges Dövas Riksförbund. Kruthmedaljen räknas som det absolut finaste man kan få i dövsammanhang i Sverige. "Gunnel Backenroth har under sin långa karriär initierat och lett många forskningspro-

jekt. Hennes forskning har på ett positivt sätt bidragit till större förståelse och förbättring av de dövas psykosociala situation" står det i prismotiveringen.

Här hittar du alla som arbetar inom Sveriges Psykologförbund

Serviceområden:

■ **Förhandlingar/arbetsrätt**
08 567 06 400

■ **Professionsjuridik**
08 567 06 400

■ **Profession**
08 567 06 400

■ **Information**
08 567 06 400

■ **Organisation, administration**
Ansökan om medlemskap, 08 567 06 430
Medlemsregister, 08 567 06 430
Medlemsförsäkringar, 08 567 06 407
Organisation, stadgefrågor m m,
08 567 06 407

■ **Psykologförbudsagarna**
08 567 06 460

Kansli

■ **Postadress:** Box 3287, 103 65 Stockholm

■ **Besöksadress:** Vasagatan 48

■ **Telefon:** 08 567 06 400
Växeln öppen: 8.30 12 och 13 17
(fred 16.30)

■ **E post:**
post@psykologforbundet.se

■ **E post till personal:**
fornamn.efternamn@psykologforbundet.se

■ **Fax:** 08 567 06 499.

■ **Psykologförbundets hemsida:**
www.psykologforbundet.se

■ **Plusgiro:** 373267 4 **Bankgiro:** 767 2066

■ **Direktnummer till personalen:**
Susanne Bertman, 08 567 06 413,
mobil 070 96 76 413,
press och informationsansvarig.

Carl Johan Brunnerbäck, 08 567 06 454,
assistent.

Camilla Damell, 08 567 06 402,
förbundsjurist.

Berit Emilsson, 08 567 06 404, assistent.

Carl Axel Holmberg, 08 567 06 414,
ombudsman, jurist.

Maria Lindhe, 08 567 06 477, professions
ansvarig.

Peter Lundgren, 070 694 27 28, webbre
daktör.

Mahlin Lenerius, 08 567 06 407, förbunds
sekreterare.

Leif Pilevång, 08 567 06 410, ombudsman.

Örjan Salling, 08 567 06 441,
mobil 070 96 76 441, förbundsdirektör.

Emily Storm, 08 567 06 406, ansvarig för
Psykologiguiden.

Linda Solberg, tjänstledig

Nikki Vagnér, 08 567 06 412, förhand
lingschef.

Anders Wahlberg, 0705 52 07 07,
anders.wahlberg@ppab.eu

Förbundsstyrelsen

■ **E post till förbundsstyrelsen:**
fornamn.efternamn@psykolog.net

Lars Ahlin, ordförande,
08 567 06 405, 0709 67 64 05.

Anders Wahlberg, 1:e vice ordförande,
0705 52 07 07, anders.wahlberg@ppab.eu

Magnus Rydén, 2:e vice ordförande,
010 486 91 16.

Renée From Mokhtar, 0454 73 34 51,
renee.from mokhtar@ltblekinge.se

Brjánn Ljótsson, 070 717 65 62.

Maria Nermark, 0768 93 01 11,
maria.nermark@skane.se

Gunilla Pettersson Bergström, 0702 61
10 48, gunilla.pettersson_bergstrom@
vregion.se

Ulrika Sharifi, 0730 98 22 20
ulrika.sharifi@liv.se

Julia Stenberg, 0703 55 97 35.

Kerstin Twedmark, 0708 55 48 87,
kerstin.twedmark@telia.com

Kristian Bergman, 0760 106 334,
studerandedamot

Emmelie Carlsson, studerandedamot

Förhandlingsansvariga

www.psykologforbundet.se/facklig
information

Etikrådet

Per Magnus Johansson, ordförande,
031 711 00 04.

Ann Christine Cederquist, vice ordförande,
0706 24 63 53.

Birgitta Johansson Niemelä, 018 611 42 84.

Seppo Matti Salonen, 031 747 89 63.

Kristina Taylor, 0760 08 86 53.

Anita Wäster, 010 487 07 21.

Specialistrådet

Håkan Nyman, ordförande,
0704 92 11 70,

hakan.nyman@neuropsykolog.com.

Ulla Britt Selander, sekreterare,
08 642 58 34,
ulla.britt.selander@comhem.se

Gunvor Bergquist, utskottet för arbets- och
organisationspsykologi, 0520 739 66,
gunvor.bergquist@delta.telenordia.se

Roland Ericsson, utskottet för klinisk
psykologi, 0515 100 62, roer@telia.com

Bengt Sonesson, utskottet för
klinisk psykologi/neuropsykologi,
0705 81 15 82,
bengt.g.sonesson@gmail.com

Ingela Palmér, utskottet för pedagogisk
psykologi, 0730 97 89 04,
ingela.palmer@live.se

Studeranderådet

Haydar Hussein, ordförande.
Emmelie Carlsson, vice ordförande.

Vetenskapliga rådet

Lennart Melin, ordförande,
lennart.melin@psyk.uu.se

IHPU – psykologiutbildarna ab

Box 3287, 103 65 Stockholm.
E post: ihpu@psykologforbundet.se
VD: Örjan Salling, 0709 67 64 41
Maria Lindhe, 08 567 06 477,
utbildningsledare

Psykologföretagarna

Box 3287, 103 65 Stockholm
psykologforetagarna@psykologforbundet.se
08 567 06 460
Hemsida: www.psykologforetagarna.se

STP – stiftelsen för tillämpad psykologi

Box 3287, 103 65 Stockholm
Eva Bergvall, 0707 61 20 26,
eva.bergvall@stadshuset.goteborg.se

I nästa nr av Psykolog tidningen

Stor intervju med den prisade psykologen Jean Pettifor om etik och politik:

”Allt handlar om hur vi vill leva”

Psykologförbundets kongress 2013 närmar sig:

- ☀ Vad vill de nominerade till styrelsen driva för frågor?
- ☀ Vad har FS för tankar om att förnya organisationen?
- ☀ Debatt om kongressförslag och mycket mer.

Dessutom:

Möt psykologerna i Kalix som arbetar över Bup-gränserna och läs krönikan om gränsöverskridande arbete av Eva Tideman.

Nr 7 i brevlådan 13 september.

Etik och frågan om mänskliga rättigheter är i högsta grad en fråga om politik, säger den kanadensiska psykologen Jean Pettifor.

FOTO: OLE-BØSTEN TØKLE

Jerringfonden

Jerringfonden har till ändamål att främja i Sverige boende fysiskt och/eller psykiskt missgynnade barns vård, fostran och utbildning.

Fonden anslår varje år medel till:

Forskningsanslag och Forskningsstipendier
- Sista ansökningsdag den 20 september varje år

Lärresor för arbetslag/personalgrupper
- Sista ansökningsdag den 4 oktober varje år

Aktivitetsbidrag till organisationer/föreningar/institutioner/skolor
- Sista ansökningsdag den 20 oktober varje år

Fortbildningsstipendier för personal
- Sista ansökningsdag den 1 februari varje år

Ansökningsblanketter och mera information finns att hämta på fondens hemsida,
www.jerringfonden.org.

Jerringfonden bildades år 1955 av radiojournalisten Sven Jerring och delar årligen ut ca 6 miljoner kronor.

Jerringfonden | Box 12851 | 112 98 Stockholm | Tel: 08-91 10 01 | email: info@jerringfonden.org

Brist på socialt intresse en orsak till autism

Enligt *the social motivation hypothesis* är bristen på socialt intresse en grundläggande orsak till autism. Enligt teorin finns det grader av social motivation, och de med svagast motivation är de barn som utvecklar minst repertoar av sociala beteenden och får en autismdiagnos. Tillämpad Beteendeanalys (TBA) är den intervention vid autismdiagnos som har bäst vetenskapligt stöd, skriver här psykologerna **Lars Klintwall** och **Ulrika Lång**, som dock anser att även den behandlingen behöver förbättras ytterligare.

Diagnosen autism ställs när en person uppvisar alltför lite sociala beteenden (som exempelvis att prata, leka och skapa relationer), och alltför mycket av repetitiva beteenden (som exempelvis handstereotyper eller att bara prata om sitt specialintresse). Detta utifrån den amerikanska diagnosmanualen DSM, vars femte utgåva publicerats under 2013. Tidigare skiljde DSM på kommunikativa och sociala beteenden, men denna diffusa skiljelinje slopas i den nya utgåvan. Som alla psykiatriska diagnoser är autism en sammanfattande beskrivning av observerbara beteenden.

”Det är också viktigt att involvera föräldrarna”

Tvillingstudier har visat att autism i de flesta fall är genetiskt orsakat. Men det har visat sig svårt att identifiera de bakomliggande generna. En nyligen publicerad svensk studie fann att man, med dagens teknologi, endast kunde hitta något genetiskt och/eller neurologiskt avvikande hos 18 procent av barn med autismdiagnos (Eriksson et al. 2013). Även om det genetiska forskningsprojektet har resulterat i att vi i dag känner till hundratals genvarianter som kan orsaka autism, så vet vi fortfarande ingenting om *hur* gener orsakar autism. Gener kodar som bekant för proteiner, inte för beteenden. Neuropsykologiska

studier har också lärt oss mycket om olika avvikelser vid autism, men säger väldigt lite om kausalitet. När personer med autism har avvikande neurologi eller avvikande resultat på psykologiska test, måste vi alltid fråga oss: Är detta orsaken till deras autism, eller resultatet av en avvikande utveckling vars ursprungliga orsak bara går att finna långt tidigare i livet?

Kan lära sig sociala färdigheter

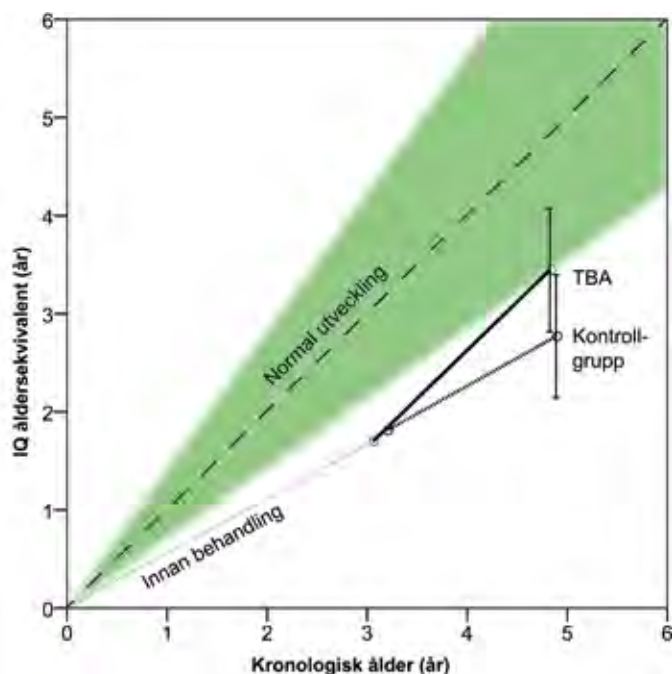
En bit till detta pussel är det faktum att barn med autismdiagnos faktiskt kan lära sig sociala färdigheter. Den intervention med bäst stöd i randomiserade kontrollerade studier är Tillämpad Beteendeanalys (TBA), (Rogers & Vismara, 2008; samt se Figur 1 för exempel på effekt på IQ). Interventionen bygger på att färdigheter bryts ner

i hanterbara delar, svårigheter ökas stegvis i barnet takt, och barnet motiveras med konsekvenser som man är säker på att just detta barn gillar (som exempelvis youtube-filmer, såpbubblor eller att bli kittlade). För att vara effektiv måste TBA ges med hög intensitet, sannolikt mer än 30 timmar i veckan, och utföras av personer med specifik utbildning i behandlingsmetoden (för en utförlig beskrivning, se Klintwall & Eikeseth, 2013). Det är också viktigt att involvera föräldrarna i behandlingen, så att barnet generaliserar sina nya färdigheter till alla delar av sitt liv. Effekterna av TBA visar alltså att barn med autismdiagnos kan lära sig sociala färdigheter, om de motiveras med någonting som de verkligen tycker om.

Barn med autismdiagnos kan alltså lära sig att prata, leka och fantisera. I detta skiljer de sig inte

Tillämpad beteendeanalys och effekt på IQ. Interventionen bygger på att färdigheter bryts ner i hanterbara delar, svårigheter ökas stegvis i barnet takt, och barnet motiveras med konsekvenser som man är säker på att just detta barn gillar (som exempelvis youtube-filmer, såpbubblor eller att bli kittlade)

Figur 1. Genomsnittliga utvecklingsbanor i IQ-resultat för barn med autismdiagnos som antingen får TBA (n=295) eller placeras i kontrollgrupp (dvs eklektisk eller specialpedagogisk behandling; n=135). Det grå området representerar normalzon (IQ 70-130). Vertikala linjer indikerar en standardavvikelse. (Data är samlat från 16 publicerade studier, sammanfattade i Klintwall, Eldevik, & Eikeseth, in preparation).

från andra barn, eftersom det här är färdigheter som ingen föds med. Detta gick att ana redan på 1960-talet i Harry Harlows isolationsförsök med makaker, och fick senare direkt stöd i och med grupper av barn som adopterades från barnhem i Rumänien till familjer i England och Holland (Hoksbergen, Laak, Rijk, et al. 2005). I denna grupp med barn hade många levt sina första år med minimal mänsklig kontakt. När de anlände till sina adoptivfamiljer uppfyllde oproportionerligt många av barnen kriterierna för autism. Detta visar att sociala färdigheter är någonting som alla barn måste lära sig, även om de flesta barn gör

det utan medvetna pedagogiska insatser från oss vuxna.

Varningstecken för autism

De första tecknen på att ett barn är i riskzonen att inte lära sig sociala färdigheter har också varit ett fokus för forskning. Det finns två metoder för att undersöka detta. Den ena är att ta barn som diagnosticerats med autism och gå tillbaka och se på videoinspelningar som föräldrarna gjort med sitt barn under första levnadsåret. Den andra metoden är att undersöka småsyskon till barn som redan har en autismdiagnos. Eftersom man vet att dessa småsyskon har en kraftigt förhöjd risk att också utveckla autism kan man undersöka dem noga när de är spädbarn, och sedan vänta tills de blir äldre och antingen utvecklar autism eller inte. Med hjälp av sådana studier har man kunnat visa att de första varningstecknen för en autistisk utveckling är *bristande socialt intresse*, vilket definieras som att inte lystra till sitt namn samt minskad ögonkontakt (Saint-Georges et al. 2010). Det finns till och med anledning att tro att frånvaron av socialt intresse går att upptäcka redan när barnet är 6 månader gammalt (Chawarska, Macari, & Shic, 2013). Forskning kring de första varningstecknen bedrivs också i Sverige, i forskningsprojektet Småsyskon (www.smasyskon.se).

Enligt *the social motivation hypothesis* är det alltså bristen på socialt intresse som är det ursprungliga problemet med autism. Dawson menar att de barn som föds utan ett socialt intresse saknar motivation att lära sig grundläggande sociala färdigheter som att imitera vuxna, turtagning i joller-dialoger, och se skillnad på olika ansiktsuttryck hos andra. Även om de kan vara intresserade av att se på ansikten, så är det egalt om det är ett leende eller neutralt ansikte. Om sociala konsekvenser är irrelevanta för barnet finns det rimligtvis ingen anledning att vokalisera eller imitera för att på så vis få föräldrarnas uppmärksamhet och uppskattning.

Barn med normal utveckling ägnar praktiskt taget varje vaken minut åt att öva på sociala färdigheter, och utvecklar en enorm repertoar av språk, lekar och abstrakt tänkande. Efter tusentals timmar av interaktion med vuxna och jämnåriga lär sig socialt intresserade barn intrikata färdigheter, som att kunna tänka sig in i andras perspektiv (*theory of mind*), följa andras blickriktning, och fantasilekar. Barn utan socialt intresse ägnar i stället, kanske mest på grund av att de är understimulerade, sin tid åt stereotyper. De ser på sina egna händer eller tränar på sådant som intresserar dem mer, som exempelvis datorer. Även

om dessa barn ofta knyter an till sina föräldrar så lär sig barnen inte de mer avancerade och ömse-
sidiga beteendena. De lär sig inte språk normalt,
och i förlängningen inte heller de beteenden som
våra begåvningsstest drar sina stickprov ur.

Gradskillnad i socialt intresse

Observera att bristen på socialt intresse är en
gradfråga, där de barn med allra svagast social
motivation är de som utvecklar minst repertoar
av sociala beteenden och får en autismdiagnos.
Barn med mindre nedsättning i sin sociala motiva-
tion kan förmodas utveckla endast subtila brister
i social kompetens, som vid Aspergers syndrom.
Dessa små luckor i sociala färdigheter blir dess-
utom svårare och svårare att fylla igen, eftersom
den sociala omgivningen för tonåringar och vux-
na sällan ger explicit feedback för vad som är
adekvat socialt beteende.

Bristen i social motivation, tänker man sig, lig-
ger närmare genetiken än en fullt utvecklad autis-
tisk beteenderepertoar. Genom att studera myc-
ket små barn försöker man hitta den ursprungliga
avvikelsen hos barn som senare kommer utveckla
autism, innan inlärning och kompensatoriska me-
kanismer gör bilden alltför svårtolkad. Förhopp-
ningsvis är detta ett sätt att tänka kring autism
som kan bidra till att överbrygga glappet mellan
vad vi vet om genetik och vad vi vet om diagnosen
autism. Men det är viktigt att komma ihåg att au-
tism är en heterogen diagnos. Det är mycket som
måste fungera för att ett barn ska utveckla en nor-
mal beteenderepertoar, och sålunda lika mycket
som kan gå fel. En medfödd brist på socialt intres-
se är förmodligen bara en av flera faktorer som
kan leda till autism. En annan möjlighet är att det
är stereotypierna som kommer först, vilket gör att
barnen är upptagna med detta i stället för att öva
på den sociala interaktionen. Fall med barn som

först har en normal utveckling, men som senare
regredierar, visar också att det finns typer av au-
tism som inte kan förklaras med en medfödd av-
vikelse.

Behandlingen behöver förbättras

Även om mycket tyder på att tidig och intensiv
TBA är en effektiv metod för att lära barn med
autismdiagnos sociala färdigheter så behöver be-
handlingen förbättras. Studier har genomgående
funnit enorm variation i hur mycket barn lär sig i
behandlingen. Möjligen är den viktigaste faktorn
om man lyckas etablera ett starkt socialt intresse
hos barnet (Dawson, Bernier, & Ring, 2012). Detta
är också en utveckling som TBA har haft de se-
naste decennierna: allt större fokus på vikten av att
lära barnet att uppskatta social interaktion. Med
extremt tidig upptäckt av barn som saknar socialt
intresse, och med tekniker för att etablera sådant
intresse, kommer man i framtiden kanske kunna
förebygga vissa fall av autism. Kan vi upptäcka de
barn som saknar social motivation är det möjligt
att vi kan utveckla pedagogiska eller farmakolo-
giska interventioner som ökar det sociala intres-
set. Om den sociala motivationen etableras tidigt i
barnets liv är det möjligt att barnet sedan, helt på
egen hand, ser till att lära sig de färdigheter som
behövs för att navigera och manipulera den socia-
la världen.

The social motivation hypothesis har implika-
tioner för kliniskt arbete. Om teorin stämmer är
tidig upptäckt otroligt viktigt. För varje dag som
går utan att barnet får behandling sacker deras
sociala färdigheter alltmer efter de jämnåriga.
Teorin ger också hopp om hjälp till de som får
diagnosen: barn med autismdiagnos saknar inte
förmågan till social interaktion. De kan lära sig
och utvecklas, och det är upp till oss att vara till-
räckligt pedagogiska. ●

FÖRFATTARNA

Lars Klintwall
Psykolog och
doktorand, Yale
University och
Høgskolen i Oslo
og Akershus.

Ulrika Lång
Psykolog, psy-
koterapeut och
doktorand,
Karolinska Insti-
tutet i Solna.

REFERENSER:

Chawarska, K, Macari, S, & Shic, F
(2013). Decreased Spontaneous
Attention to Social Scenes in
6 Month Old Infants Later Diagnosed
with Autism Spectrum Disorders.
Biological Psychiatry. doi:10.1016/j.
biopsych.2012.11.022

Chevallier, C, Kohls, G, Troiani, V,
et al. (2012). The social motivation
theory of autism. *Trends in Cognitive
Sciences*, 231–239.

Dawson, G (2008). Early behavioral
intervention, brain plasticity, and the
prevention of autism spectrum disor-

der. *Development and Psychopatho-
logy*, 20(3), 775–803.

Dawson, G, Bernier, R, & Ring, R H
(2012). Social attention: a possible
early indicator of efficacy in autism
clinical trials. *Journal of Neurodeve-
lopmental Disorders*, 4(1), 11.

Eriksson, M A, Westerlund, J, Hedvall,
Å, et al. (2013). Medical conditions
affect the outcome of early interven-
tion in preschool children with autism
spectrum disorders. *European Child
& Adolescent Psychiatry*, 22(1),
23–33.

Hoksbergen, R, Laak, J, Rijk, K, et al.
(2005). Post institutional autistic
syndrome in Romanian adoptees.
*Journal of autism and developmental
disorders*, 35(5), 615–623.

Klintwall, L, & Eikeseth, S. (2013). Ear-
ly and Intensive Behavioral Intervention
(EIBI) in Autism. In V. Patel, V. Preedy,
& C. Martin (Eds.), *The Comprehensive
Guide to Autism*. Berlin Heidelberg:
Springer Verlag.

Klintwall, L, Eldevik, S, & Eikeseth, S
(in press). Narrowing the Gap Effects
of Intervention on Developmental

Trajectories in Autism. *Autism:
International Journal of Research
and Practice*.

Rogers, S J, & Vismara, L A (2008).
Evidence based comprehensive
treatments for early autism. *Journal
of Clinical Child & Adolescent
Psychology*, 37(1), 8–38.

Saint Georges, C, Cassel, R S,
Cohen, D, et al. (2010). What studies
of family home movies can teach us
about autistic infants: A literature
review. *Research in Autism Spectrum
Disorders*, 4(3), 355–366.

DEBATT

Väck debatt eller reagera på andras inlägg!
Mejla: tidningen@psykologforbundet.se

Psykologstuderande Nino Mick:

"Är bemötandet av hbtq-personer en *icke-fråga* för Psykologförbundet

En psykolog ställer i *Psykologtidningen* (nr 3/2013) en fråga till Etikrådet. Det här är hur jag läser frågan: En patient vars valda pronomen är "hen" eller "den", alltså könsneutralt, får samtalsbehandling hos psykolog. Psykologen har problem med att använda rätt pronomen. Psykologen ber om vägledning.

I Etikrådets svar stod tyvärr inget om vikten av att respektera personers valda pronomen och könsidentitet. Faktum är att det överhuvudtaget inte nämns något om hbtq-personer eller transidentiteter som till exempel intergender, vars pronomen ofta är könsneutralt. Etikrådets ordförande Per Magnus Johansson pekar däremot på att riksdagen inte använder "hen" i sina texter, att *Dagens Nyheter* inte använder "hen", och att "hen" inte finns med i SAOL. Vidare kan det här bli ett "i framtiden mer aktuellt reflektionsområde".

Mitt i detta prat om framtiden vill jag komma med lite fakta från nutiden. Närmare bestämt från Ung-

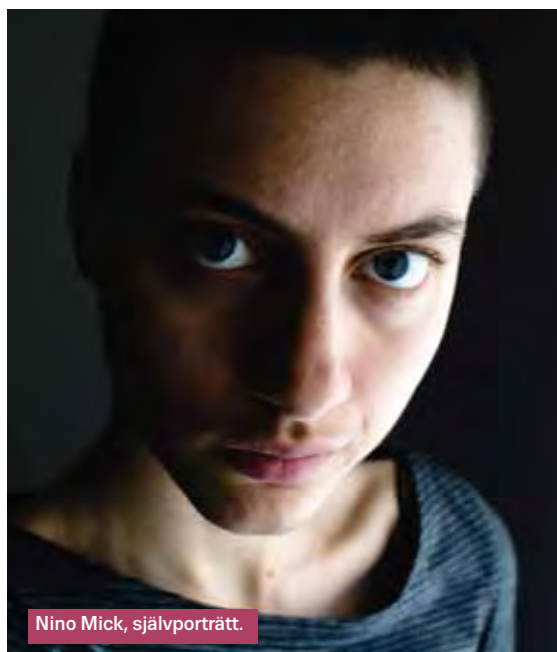
domsstyrelsens rapport från 2012: *Om unga hbtq-personer. Hälsa*. I den står att: "Transpersoner har en mycket utsatt hälsosituation och unga transpersoner är särskilt utsatta". 27 procent av transpersoner 15-29 år i Sverige har försökt ta sitt liv. 65 procent har övervägt det.

Vi som är hbtq-personer är normbrytare och normbrottare och vi brottas varje dag med fördomar, med att vara osynliga eller självlysande. Vi är minoritetsstressade. Vi kommer att gå i terapi, du som är psykolog kommer att möta oss. Och bland mina vänner som också är transpersoner eller queer finns många berättelser om dåligt bemötande inom vården,

"För mig och för mina vänner som också är transpersoner är det en fråga om liv eller död"

samtalsterapi inkluderat. Det är en av anledningarna till att jag själv valde att börja läsa till psykolog.

I Stockholms Pride-parad

Nino Mick, självporträtt.

den här sommaren hittades Sveriges Psykologförbund. Det debatterades under våren i *Psykologtidningen* om att förbundet ändrat inställning och numera ställer sig positivt i frågan om samkönade pars rätt till adoptionsprövning. Att förbundet numera går med i paraden ses som något enbart positivt.

Men samtidigt har ordföranden för Etikrådet, som

svar till en fråga som faktiskt rör transpersoners rätt till ett bemötande som inte kränker, skrivit att "hen" inte finns i Svenska Akademiens ordlista och att frågan kan bli aktuell i framtiden. Detta absurda svar har inte mötts av någon replik i *Psykologtidningen*, förrän nu när jag, snarare i rollen som transperson än som psykologstudent, skriver.

För mig talar den tystnaden högt, och jag vill ställa

let?"

frågan: Är bemötandet av hbtq-personer en icke-fråga för Psykologförbundet? Och om det är det, med vilken rätt deltog förbundet i Pride-paraden? Var det bara ett spel för gallerierna? Förstår förbundet att våra steg, både i och efter paraden, måste vara tunga av beslutsamhet att arbeta för att hbtq-personer ska få vård som inte kränker? Tunga av beslutsamhet att skaffa kunskap som inte går att

hitta i SAOL, men däremot till exempel hos RFSL.

Det här är ingen obskyr fråga om ett ords användning eller icke-användning. Det är en bemötandefråga. För mig och för mina vänner som också är transpersoner är det en fråga om liv eller död. ●

Nino Mick

Psykologstudent vid Göteborgs universitet, estradpoet och regerande svensk mästare i Poetry Slam

Ordförande i Etikrådet Per Magnus Johansson svarar:

"Frågorna är många, känsliga och viktiga"

Tack för detta viktiga och angelägna inlägg.

Jag börjar med att citera från *Yrkesetiska principer för psykologer i Norden*, antagna av Sveriges Psykologförbunds kongress 1998. Paragraf 2.2. Yrkesmässig kompetens:

"Psykologen strävar efter att utveckla och behålla hög yrkesmässig kompetens i sitt arbete. Psykologen eftersträvar medvetenhet om sina yrkesmässiga och personliga starka och svaga sidor, så att han eller hon realistiskt kan värdera med vilken kompetens han/hon kan ta på sig arbetsuppgifter. Psykologen går endast in i arbetsuppgifter eller erbjuder de tjänster och använder de metoder, som han eller hon är kvalificerad för genom utbildning, träning och erfarenhet."

Och här tror jag att vi har pudelns kärna. Kunskapen om dem som brukar föras samma inom hbtq-gruppen är för liten och de psy-

kologiska institutionerna runt om i landet har viktiga arbetsuppgifter inför framtiden. Forskning bör drivas om denna inte självklart homogena grupps situation och inte minst om de psykologiska metoder som är de mest fruktbara att använda sig av för att hjälpa dem inom hbtq-gruppen som söker psykologisk hjälp.

Varför har 27 procent av dem gjort självmordsförsök och hela 65 procent övervägt att ta livet av sig, som du lyfter fram? Hur ser gruppen hbtq-personer ut med avseende på psykologiska frågeställningar? Finns det en metod som hjälper alla inom hbtq? Finns det vissa psykologer som är mer lämpade för att hjälpa dem än andra?

Frågorna är många, känsliga och viktiga. Psykologer

► bör ta initiativ till att driva forskningen kring dessa frågor och göra det med kunskapsiver och hög etik. Därigenom kommer vi att få en framtida psykologkår som är rustad för dessa grannliga arbetsuppgifter. Men det kräver en intellektuell öppenhet och en progressiv attityd hos de utbildningsansvariga vid de psykologiska institutionerna.

Och vad som alltid gäller, som det står gällande våra yrkesetiska principer under paragraf 2.1, är:

”...att respektera, individuella, rollmässiga och kulturella olikheter vad gäller funktionsnivå, kön, sexuell orientering, etniskt och nationellt ursprung och tillhörigheter, ålder, religion, språk och socioekonomisk status samt att vara uppmärksam på de begränsningar som ligger i egna kulturella, klassmässiga och köns-mässiga förutsättningar”.

Det är grunden för vår etik.

Ikke desto mindre kvarstår mitt svar; man kan inte tvinga en psykolog som känner sig osäker i kunskapsfrågor att ta sig an arbetsuppgifter som han eller hon inte anser sig behärska eller att använda ett språkbruk som inte är hennes eller hans.

Att känna igen sina gränser och begränsningar är inte oetiskt. Tvärtom.

Per Magnus Johansson
Ordförande i Etikrådet

RÄTTELSE

Birgitta Devlin som skrev debattartikel i nr 5 2013 arbetar inte på Arbetsförmedlingen i Lund utan i Hässeleholm.

Förbundsordförande Lars Ahlins svar:

Debattinlägget lyfter en mycket grundläggande fråga, nämligen om bemötandet och respekten för klienten. Gott bemötande av hbtq-personer är för Psykologförbundet lika viktigt som för andra klienter.

Utvecklingen går emellertid fort. En rad olika kulturella, etniska och andra minoriteter var för bara några decennier sedan tämligen okända, även för psykologer. Detta är grupper vi också måste lära oss mer kring för

att kunna ge ett gott och professionellt bemötande. Den i grunden väldigt positiva frigörelseprocessen och kunskaperna som kommit kring hbtq-personer och deras situation ställer krav på att ta till oss dessa kunskaper.

Respekt, värdigt bemötande och ett genuint empatisk förhållningssätt kräver att vi förstår olika klienters särskilda behov och förutsättningar alternativt inser vår

begränsning och hänvisar till en kunnig kollega.

Nya klientgrupper, metodutveckling och andra utvecklingstrender avspeglar sig i en ökad specialisering och kräver ständig uppdatering av den psykologiska forskningen och tillämpningen. Sannerligen viktiga frågor för Psykologförbundet och en utveckling att följa och ta relevanta initiativ för att påverka.

Lars Ahlin
Förbundsordförande

Studeranderådet: "Vi initierade att delta i Pride!"

Studeranderådet (SR) är studentsektionen inom Sveriges Psykologförbund. Förra året tog vi initiativet till att förbundet, för första gången någonsin, gick med i Stockholm Pride Parade, ett initiativ som vi upprepat även i år. Studeranderådet anser att det är viktigt att en debatt väcks inom vår yrkeskår kring hbtq-frågor, framför allt vad gäller hbtq-kompetensen i behandlingen och bemötandet av patienter. Därför är det grundläggande att vi visar, både allmänheten och förbundet, att vi är många som ser seriöst på frågorna och är

direkt påverkade av dem.

Röster har höjts om att förbundets deltagande i Pride Parade kan ses som en metod för att framstå som mer hbtq-vänliga än vad som är fallet. Men detta är alltså inte SR:s syfte.

Varför ska hen gå i tåget med oss? För att ha kul, givetvis! För att det är en fantastisk upplevelse, och en chans att visa sig själv, oss, omvärlden.

Men samtidigt är det kanske inte den externa signalen som vi ska fokusera mest på i nuläget. Vi menar att den interna signalen är viktigare i

dag. En signal till vår egen kår att det är dags att tänka nytt, men framför allt en signal om att hbtq-personer utgör en betydande del av förbundet och samhället och måste tas på allvar.

Förra året var vi fyra personer som gick i Stockholm Pride, och det är inte representativt. Gå med i tåget och visa att hbtq-frågorna måste prioriteras!

Oscar Fredhage
Studeranderådets hbtq-utskott

Haydar Hussein
Studeranderådets ordförande

Emmelie Carlsson
Studeranderådets ordförande
(Texten skrevs innan Pride).

Psykolog och fil dr Margareta Viberg:

"Kan Psykologförbundet ge barnen en röst?"

Var är barnets perspektiv i Statens medicinsk-etiskas (SMER) rapport angående assisterad befruktning och surrogatmödraskap 2013:1? Statens medicinsk-etiska råd har lämnat en rapport där en majoritet intar en positiv hållning till surrogatmödraskap, på altruistisk grund, i Sverige. Stort utrymme i rapporten och även i medier har lämnats åt surrogatmödrarna. Med rätta! Deras situation antingen det sker på kommersiell eller altruistisk grund är mycket utsatt.

Men den viktigaste gruppen i sammanhanget är väl trots allt barnen. De har ingen chans att hävda sin rätt. De kommer att vara den grupp som oberoende av i vilket led det uppstår svårigheter får betala priset.

I diskussionen betraktas ägg, spermier och livmoder som separata enheter. Är en livmoder att betrakta som en själlös behållare? En livmoder är väl just en livmoder, förknippad med hela den kroppsliga och själsliga komplexitet som äger rum när nytt liv skapas, redan från befruktningen. Det är inte bara det lilla livet i livmodern som utvecklas till ett barn utan det skapas också utifrån vad som

händer i livmodern en både kroppslig och själslig mor till barnet.

I mitt arbete som klinisk psykolog inom barnhälsovården med små barn och nyblivna föräldrar/föräldrar i början av föräldraskapet samt som privatpraktiserande psykolog och psyko-terapeut för barn, ungdomar och unga vuxna har jag förmånen att följa barndom, föräldraskap, identitets- och personlighetsutveckling från det lilla barnet till den vuxna föräldern. Jag har lång klinisk erfarenhet av hur komplicerad utvecklingen är och hur svårt det är att förutsäga hur vi kommer att påverkas av och reagera på olika skeenden i livet.

I mitt arbete har jag också följt många adoptivbarn och deras föräldrar både kliniskt och i forskningsprojekt. I deras värld är frågan om

"I magen får barnet sin länk till mamman genom bland annat hennes röst och rytm"

bakgrunden, det "dubbla" föräldraskapet och identiteten många gånger en både livsviktig och livslång fråga.

Klinisk erfarenhet stäm-

mer med forskningen. Anknytningsutvecklingen sker redan prenatalt. I magen får barnet sin länk till mamman genom bland annat hennes röst och rytm. Mamman får sin länk till barnet genom barnets rörelser och påverkan på hennes kropp som gör att den blivande mamman börjar fantisera om och föreställa sig barnet. Långt innan födelsen börjar de två bygga det starkaste bandet vi människor bygger i förhållande till en annan människa. Ett band som etableras av nödvändighet för att garantera människobarnet tillräckligt skydd och omsorg.

Den mentala skyddande hinnan runt barnet byggs upp för att ta emot barnet när det är redo att lämna livmoderns skyddande hinna. Forskning visar hur viktiga de första timmarna efter förlossningen är för anknytningsutvecklingen när barnet söker sin mamma och mamman försiktigt närmar sig barnet ⁽¹⁾. Något som sker mot bakgrund av alla de månader de redan vid födelsen har tillbringat tillsammans.

Anknytningsrelationens främsta uppgift har varit att hjälpa oss att överleva och skydda evolutionärt. Nu trotsas detta med teknikens hjälp.

► Det är inte vuxnas rättighet att ha barn. Barn har rättigheten att få så goda förutsättningar som möjligt i sitt liv. Det föds redan alltför många barn vars grundläggande behov inte kan tillgodoses. De behöver naturligtvis få möjlighet att få nya familjer och på så sätt en chans till ett bra liv. Med surrogatmödraskap skapar vi barn med riskfaktorer för att tillfredsställa vuxnas önskan om barn.

Kan vi påstå att barnets rättighet att få möjlighet att leva med sina föräldrar, som barnkonventionen förespråkar, och få så goda förutsättningar som möjligt i sitt liv inte kränks? Barnen kan inte hävda sin rätt till integritet. Är det inte ett integritetsbrott att med berätt mod skapa barn genom manipulation och genom manipulationen göra intrång i barnets förutsättningar för god anknytningsutveckling?

Anknytningsutvecklingen

är central för den fortsatta identitets- och personlighetsutvecklingen. I Etikrådets rapport hänvisar man till ett fåtal uppföljningsstudier av barn till surrogatmödrar och diskuterar huruvida det finns evidens för eller emot surrogatmödraskap med tanke på barnens utveckling. Det är små undersökningsgrupper, cirka 30-40 stycken barn. Bortfallen i studierna är stora. Barnens psykiska hälsa definieras av föräldrarna. I någon studie beskriver 10-åringar att de tycker det är okej att ha kommit till via surrogatmoderskap.

Behöver jag beskriva mer för att visa på den fullständigt befängda situationen att hävda evidens utifrån detta. Även om 90 procent av "surrogatmödrabarnen" om några decennier visar sig ha god psykisk hälsa, vad ska vi säga till och om de andra procenten?

Räcker det inte att enstaka individer får ett lidande för

att detta experiment med skapelsen ska tvingas stoppas? Är det överhuvudtaget en relevant forskningsinriktning? Söker vi evidens i det här sammanhanget kan vi gå till anknytningsforskningen. Den har med allt större tyngd genom de senaste decenniernas spädbarnsforskning visat på betydelsen av att inte störa i anknytningsrelationen.

Kan svenska regeringen säga sig följa barnkonventionen och tanken om människans rätt till okränkbarhet och integritet om surrogatmoderskap tillåts?

Var ställer sig Sveriges Psykologförbund i frågan? Ingen psykolog, varken barnpsykologisk forskare eller kliniker, har anlitats som referensperson i den grupp av sakkunniga experter Etikrådet har hört!

Etikrådet beskriver hur vissa grupper genom surrogatmödraskap skulle kunna få möjlighet att bli föräldrar.

Jag har full respekt för den sorg det är för många som inte kan få biologiska barn och som kanske inte heller kan få möjlighet att adoptera. I den situationen ska man få all tänkbar hjälp för att skapa sig ett meningsfullt liv utan barn. Men vi kan inte av sådana skäl utnyttja barnen och frånta dem rätten att få så bra livsförutsättningar som möjligt.

Vi psykologer som dagligen erfar människans komplexitet, irrationalitet och sårbarhet bör ställa vår kunskap och samlade erfarenhet i alla ofödda barns tjänst.

Margareta Viberg

Fil dr i psykologi, psykolog och barn- och ungdomspsykoterapeut samt medlem i Mödra-Barnhälsovårdspsykologernas förening

Referens:

Klaus & Kennell (1982/1976). Parent infant bonding. St Louis: Mosby.

Svar från Lars Ahlin, ordförande i Sveriges Psykologförbund, kommer i nästa nummer av Psykologtidningen (nr 7/2013).

Fler debattinlägg på: www.psykologtidningen.se

Malin Holm och Björn Sahlberg:

"Statistik är inte mer tillförlitlig än professionellt omdöme"

När det gäller tester och chefsurval finns i samtiden en tilltagande och alltmer högljudd argumentation som menar att statistik är tillförlitligare än det professionella omdömet, att en matematisk formel som beslutsgrund är att föredra. Tonfallet är självsäkert. Man talar om evidensbaserat urval och alternativet beskrivs ofta i termer av ett mer eller mindre kvalificerat beslutsfattande med magen.

Grundläggande i denna statistiska linje – eller "Big data" som den också benämnts – är att:

1) kandidater i en rekryteringsprocess bör rangordnas med hjälp av kvoten från ett traditionellt intelligenstest och vissa delskalor i ett självskattningsinventarium; 2) erfaren-

het hos en professionell yrkesperson kan – tillsammans med intervjuer, referenstagning eller försök att använda omdömesgillt tänkande – bara störa bedömningen.

"Big data- ideologin" har en fördel i att den minskar utrymmet för godtycke i bedömningar, men vi menar att flera fakta manar till ödmjukhet;

Metoden anger inte om personen även tillhör någon oönskad grupp, t ex gruppen patologiska lögnare eller rasister;

Det som gäller för en grupp i allmänhet gäller inte med nödvändighet för alla individer i gruppen. I det enskilda

► fallet kan ovanliga men kritiska faktorer göra att den renodlade statistiska bedömningen blir gravt missvisande.

Vi menar inte att begåvning är oviktigt, men man kan och bör tänka längre än en kvot eller siffra. Man bör relatera detta till annat som omdöme, strategisk förmåga, tolerans för osäkerhet och komplexitet, typen av försvarsmönster och reaktioner på stress, personlig och känslomässig mognad. Sedan – och detta är avgörande – bör man som professionell bedömare kunna väga samman intryck, ställa sig nya frågor och till sist med hjälp av sitt omdöme ta ställning. Man överläter inte avgörandet till metoden utan tar ansvar för en egen bedömning.

Läs hela inlägget: www.psykologtidningen.se/debatt

"Svensk företagshälsovård – fri på marknadens villkor"

Det ökande marknadsberoendet och bristen på styrning från samhället, har gjort företagshälsovården till en relativt "tandlös" aktör i utvecklingen av det svenska arbetsmiljöklimatet. Det skriver psykolog Kjell Bengtsson i en debattartikel.

Läs hela inlägget: www.psykologtidningen.se/debatt

Lars Lundström om ADHD: "Genetik i stället för politik?"

På 1890-talet var det omvälvande när den italienske sociologen Gabriel Tarde förklarade att orsaken till brottslighet var social. Läkaren Cesare Lombroso hävdade tvärtom att kriminalitet berodde på medfödda defekter. I dag betraktas Tardes sociala förklaring i det närmaste som en socialpsykologisk sanning medan Lombrosos tro på ärftlig kriminalitet har övergivits. Dock inte i Sverige.

Är vi åter i det begynnande 1920-talets föreställningar om en genetiskt bestämd underklass? Kommer ärftlig funktionsnedsättning eller nervskada allmänt att accepteras som orsak till låg utbildning, kriminalitet och skolproblem?

Behövs egentligen kriminal- och socialpolitik, ja, politik överhuvudtaget – om det är individens genetiska förutsättningar som är problemet – och de kan behandlas med psykofarmaka?

Läs hela inlägget på: www.psykologtidningen.se/debatt

Lars Lundström
Psykolog

"TESTA PÅ"

KAMPANJ

3 MÅNADERS KOSTNADSFRI TESTPERIOD

 PSYKBASE

PSYKBASE STÅR FÖR:
ANVÄNDARVÄNLIGHET
SÄKERHET
DRIFT
SERVICE

PASSA PÅ, TESTA PSYKBASE I TRE MÅNADER UTAN KOSTNAD!

KONTAKTA OSS FÖR MER INFORMATION.

Besök oss på www.psykbaser.se eller ring 031-7884746

Angelägen bok om PTSD hos barn och unga

En del av titeln på en inspirerande och välskriven bok nyligen utgiven av förlaget Insidan lyder: *Vad har du varit med om?* Det är Anna Gerge som är redaktör och medförfattare till en bok om PTSD och komplex PTSD hos barn och unga. Anna Gerge är psykoterapeut och arbetar även med handledning och utbildning och har tidigare skrivit flera böcker i ämnet.

Boken bidrar till att ge djupare insikt om traumatillstånd hos barn och unga, bland annat genom att utförligt redogöra för posttraumatisk och dissociativ problematik samt dess diagnostik och behandling. Det finns också gott om hänvisning till aktuell forskning.

Boken är i stora drag indelad i två delar. En teori- och metoddel och en del med kliniska vinjetter. Det är främst Anna Gerge som står för innehållet i den första delen, som bland annat är en genomgång av olika posttraumatiske diagnoser, deras symtombild och hur dessa traumatillstånd kan ha uppstått.

Detta kopplas vidare till de anknytningsskador som i de flesta fall finns hos patienter med komplex PTSD och hur dessa skador får betydelse för diagnostik och behandling.

Här finns också en utför-

VAD HAR DU VARIT MED OM?
Psyd och dissociation hos barn och unga. Förekomst, diagnostik och behandling
Anna Gerge (red)
Insidan, 2013.

lig genomgång av patologisk dissociation hos komplext traumatiserade barn.

Enligt Anna Gerge håller kartbilden fortfarande på att tecknas vad gäller ohälsa hos barn, vilket gör att det finns en risk för fel- och/eller underdiagnostisering av denna grupp patienter. Några av författarna redogör för vad som krävs för att kunna ställa en så differentierad diagnos som möjligt. Det finns också beskrivet olika bedömningsinstrument och vad som ska ingå i den kliniska intervju som bör komplettera instrumenten.

Det framgår i boken att det inte är terapeutens psy-

koterapeutiska inriktning som är det mest betydelsefulla för en framgångsrik behandling av dessa patienter. Det viktigaste är att terapeuten kan vara flexibel och använda olika metoder för att nå till de preverbala nivåerna hos patienten och därmed förändra balansen i den inre världen.

Psykoterapeutiska metoder som finns beskrivna är bland andra EMDR, klinisk hypnos och olika kreativt gestaltande terapimetoder.

Ofta används flera av metoderna parallellt med varandra. Att terapeuten har ett relationellt förhållningssätt och kan hantera överföringsfenomen är avgörande för hur framgångsrik terapin kommer att bli. Behovet av handledning och dess inriktning behandlas i ett speciellt kapitel.

I arbetet med komplext traumatiserade patienter är det viktigt att hjälpa patienten att hålla sig inom sitt toleransfönster för att inte patienten ska bli re-traumatiserad i samband med exponering och bearbetning. Flera av författarna har i bokens vinjettdel, på olika sätt beskrivit hur de försökt åstadkomma detta genom att hela tiden stämna av och bedöma behovet av stabiliserande åtgärder för att lugna och trygga patienten.

Många poängterar också vikten av psykopedagogiska inslag i det terapeutiska arbetet.

Detta är en viktig och angelägen bok eftersom den handlar om en patientgrupp, traumatiserade barn och unga, vars behov när det gäller vård och behandling ibland är eftersatt.

Den rekommenderas till alla som arbetar inom barn- och ungdomspsykiatri, socialtjänst och skola. Den kan med fördel användas inom utbildning i psykoterapi med inriktning mot både barn och vuxna.

Boken är, trots att den behandlar en så komplex problematik, lättläst. Den är väl genomarbetad och

”Ofta används flera av metoderna parallellt med varandra”

väl förankrad i aktuell teori och praktik. Men det som framför allt gör att läsningen flyter är nog det engagemang och den kreativitet som genomsyrar alla författarnas bidrag. I förlängningen en spegling av vad som krävs i mötet med dessa patienter. En bok jag varmt rekommenderar. ●

Gunilla Nilsson-Edholm
Psykolog och psykoterapeut

Made to stick

av Chip Heath och Dan Heath

Det har snart gått ett år sedan jag tog psykologexamen. En sak jag reflekterat kring sedan jag började ptp-tjänsten är att utbildningen i alltför låg grad tränat mig för att göra det jag gör nu; omsätta psykologisk kunskap till mötet med "riktiga" människor.

Klientmötet har jag förstås tränat, filmat, fått feedback på och förfinat. Men att på fler områden omsätta psykologisk forskning till begriplig lekmanakunskap och konkreta råd, det är svårare. Hur hjälper du den förtvivlade tonårsföräldern som undrar över hur man fostrar till ansvar? Hur bemöter du vännens oro? Hur hanterar du sorgen som skilsmässan, cancer och trafikolyckan lämnar efter sig? Hur delger du information så att den faktiskt når fram till mottagaren?

Detta kräver ett annat språk än det vi har skolats i.

Här finns, tycker jag, ett glapp att överbygga. Här

MADE TO STICK:
Why Some Ideas Survive and Others Die (1st Ed.)
Av Chip Heath, Dan Heath
New York: Random House, 2007

finns en utmaning att bita i, för en psykologi som ofta är välförankrad i ontologiska antaganden och stringent metodologi, men alltför långt ifrån den värld där kunskaperna ska tillämpas. Hur omsätts kunskaper om kognitionspsykologi till klassrummet, till psykoedukationen, till föreläsningarna?

Mitt tips till dig är en bok som gör just detta beundransvärda hopp. Bröderna

Heath beskriver i boken *Made to stick* vad som får en idé att fastna. Hur kommer det sig att vissa saker, som till exempel ordspråk, är så tåliga mot tidens tand? Och hur kommer det sig att jag, när jag kommunicerar mina forskningsresultat, inte lyckas få poängen att fastna?

Just dessa frågor bemöter denna bok.

Författarna – en Stanfordprofessor och hans bror – har genom en induktiv ansats undersökt gemensamma faktorer i framgångsrik reklam, "urban legends", ordspråk och andra budskap som verkligen är som neurologisk silvertejp. Slutsatserna är sex användbara principer som vi kan använda vid kommunikation av idéer, bland annat hyllas berättelsen som koncept. En bra story förtäljer mer än sensmoralen. Den fungerar som ett mentalt kardborrband, som gör att vi får fler krokar att associera till och hänga upp

informationen på.

Boken kan kritiseras för att på ett förenklande sätt dra långtgående slutsatser utifrån mycket specifika forskningsresultat. Den kritiken är i vissa fall berättigad, men jag tycker inte att det ska förta glädjen över att den faktiskt tar oss över glappet. Jag vill se mer av det.

En av de saker jag skulle vilja ändra på om jag skulle läsa psykologutbildningen igen, är att läsa fler sådana här böcker. Jag hade velat träna mer på att överbygga glappet, översätta effektstorlekar och statistiskt signifikanta skillnader till begriplig svenska. Jag vill kunna ge tonårsföräldern konkreta råd. Och jag vill att psykologer blir världens bästa föreläsare och idékommunikatörer.

Vi har den psykologiska forskningen i ryggen. Nu behöver vi bara bygga broar över glappet.

David Brohede

FOTO: DAVID GÖNE

NYTT I TRYCK

NÄR SEX GÖR ONT
Handbok för samlagssmärta
Av Birgitta Orjes Svensson
och Inga Lill Olsson
FoU Södertörn, 2013

Bokens författare, kuratorn och psykoterapeuten Birgitta Orjes Svensson och barnmorskan Inga-Lill Olsson, har i sitt arbete på en ungdomsmottagning mött många unga kvinnor som söker hjälp för vestibulit och andra problem vid sex och samlag. Författarna går igenom såväl

kroppsliga som psykologiska orsaker och vill med sin handbok visa att det finns hjälp att få.

Boken är faktagranskad av gynekolog Anna-Sofia Melin och kan beställas från info@fou-sodertorn.se. Mer information på www.samlagssmarta.se.

MOTIVERANDE SAMTAL Att hjälpa människor till förändring

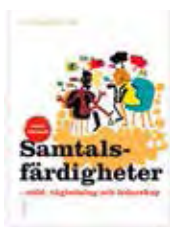
Av William R. Miller och
Stephen Rollnick.
Översättning Carl Åke Farbring.
Natur och Kultur, 2013.

Motiverande samtal, MI, syftar till att väcka klientens egen motivation till förändring och att respektera dennes egna beslut och val.

Metoden används på många håll i dag, till exempel inom missbruksvården.

Författarna utgår i sin bok från fyra centrala processer i MI: att engagera, fokusera, framkalla och planera för förändring. Den innehåller en mängd fallbeskrivningar och praktiska exempel, samt en redogörelse för den vetenskapliga evidensen för MI.

Boken vänder sig till psykologer och andra som i sin yrkesroll arbetar med människor i förändring.

SAMTALSFÄRDIGHETER – stöd, vägledning och ledarskap

Av Erik Rautalinko
Liber 2013.

Erik Rautalinko är psykolog, psykoterapeut och psykoterapihandledare i KBT med lång erfarenhet av samtalssträning för olika yrkesgrupper. Hans bok riktar sig till dem som vill lära sig konkreta verktyg för att vägleda, ge stöd och lösa konflikter såväl i yrkeslivet som i privata sammanhang.

Författaren resonerar kring färdigheter i att lyssna, bemöta kritik, motivera, medla och hjälpa till att lösa problem.

Boken är inriktad på hur träning kan hjälpa alla att utveckla sin förmåga till god kommunikation.

Här är rätta lösningen

på det psykologiska korsordet i *Psykologtidningen* nr 5.

Tack för alla insända bidrag! Gudrun Björklid, Linköping, Anna-Stina Geust, Solna och Maja Grönberg i Uppsala vinner Daniel Kahnemans bok *Tänka, snabbt och långsamt*. Boken kommer i posten!

Redaktionen

Inbjudan till chefskonferens

Psykologförbundet arrangerar tillsammans med Akademikerförbundet SSR och några andra Saco-förbund en chefskonferens kallad *Mod att leda* den 6-7 februari 2014.

Konferensen vänder sig till medlemmar med chefsbefattningar. Den äger rum i Saltsjöbaden utanför Stockholm. Bland föreläsarna finns bland andra psykolog Mia von Knorring och Sacos ordförande Göran Arrius.

För mer information och anmälan

(senast 20 november), se www.sjukgymnastforbundet.se/chefer

**VILL DU LÄSA ELLER LADDA NER
äldre artiklar ur *Psykologtidningen***

GÖR DÅ SÅ HÄR:

Gå in på www.psykologtidningen.se

GÅ TILL: Artikelsök

Sedan söker du på: författare,
titel eller ämne (i rullningslistan).

SEDAN PÅ: Öppna artikel.

Kom ihåg!

PRESSTOPP FÖR NOTISER

Nummer	6	7	8	9	10
Utgivningsdag	16/8	13/9	11/10	8/11	6/12
Manusstopp för psykolog och yrkes föreningar	1/8	29/8	26/9	24/10	21/11

Psykolog
tidningen

Utges av Sveriges Psykologförbund.

Postadress: Box 3287,
103 65 Stockholm
e post: tidningen@psykologforbundet.se
www.psykologtidningen.se
ISSN 0280 9702.

Annonser: Newsfactory
Bokning: Madeleine Nordberg,
08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

Säljare: Niklas Nilsson,
08 587 86 531
niklas.nilsson@newsfactory.se

Annonsmaterial: Madeleine
Nordberg, 08 505 738 15
madeleine.nordberg@newsfactory.se

**Prenumerationer och
adressändringar:**
Lagern Akademikerservice
Tel 08 567 06 430
msc@akademikerservice.se

Pris: 600 kr inkl moms helår,
10 nr, 2013.
Utrikes 700 kr.

Lösnummer 60 kr

Postgiro: 29 77 01 5
Bankgiro: 5675 9202

Psykologtidningen på nätet:
All redaktionell text lagras
elektroniskt för
att kunna publiceras också
på internet.
Författare som inte
accepterar detta måste
meddela förbehåll. I princip
publicerar vi inte artiklar
med sådana förbehåll.

TS kontrollerad upplaga
10 500 ex 2012.

Medlem av

Tryck:
Exaktprinting, Malmö

ANNONSERA I

Psykolog tidningen

Annonskontakt: Newsfactory

Madeleine Nordberg

Tel: 08-505 738 15

MARKNADSANNONSER

■ TERAPIRUM UTHYRES

Ljust och fräscht terapirum, 14 m², uthyres per timme eller mer i etablerad terapimottagning vid S:t Eriksplan. Läs mer på www.blavinden.se eller ring Björn Christensen på 073-389 57 01

■ TERAPIRUM UTHYRES

Terapirum uthyres i trivsamt och väletablerad mottagning på Östermalm, nära T-bana. Förmånlig hyra. Kontakta Kerstin Green, tel. 070-819 33 46

■ TERAPIRUM UTHYRES DELVIS

100 m från Nytorget på söder, tyst läge med goda kommunikationer. Joachim Volckerts 070-311 42 84

■ TERAPIRUM UTHYRES NÄRA T-CENTRALEN

Heltid from okt. Hyra 5500 kr, ej moms. Kontakta Andreas Wiklund, 08-410 50 991

■ TERAPIRUM UTHYRES

Psykoterapirum uthyres i väletablerad psykoterapimottagning nära Odenplan. Minst 4 tim. Kontakta info@ppu.se eller 073-597 75 61

E-tidningen

Du kan förutom den tryckta tidningen, få din annons i Psykologtidningens digitala e-tidning.

Kostnaden är endast cirka 20% extra.

E-tidningen distribueras till Psykologförbundets medlemmar via mejl och kommer ut ungefär 10 dagar före den tryckta tidningen.

Kontakta Madeleine Nordberg på Newsfactory:
08-505 738 15, psykologtidningen@newsfactory.se

Kommande nummer av Psykologtidningen

Utgåva	Sista dag: Bokning, manus	Sista dag: Färdigt material	Utskick E-tidningen	Utgivning Tidningen
Nr 7	26 aug	29 aug	6 sep	13 sep
Nr 8	23 sep	26 sep	4 okt	11 okt
Nr 9	21 okt	24 okt	1 nov	8 nov
Nr 10	18 nov	21 nov	29 nov	6 dec
Nr 114	13 jan	16 jan	24 jan	31 jan

KURSANNONSER

Webbaserad specialistkurs för psykologer

Psykologisk behandling vid autismspektrumtillstånd hos vuxna

**Nytt tillfälle hösten 2013 med den
uppskattade föreläsaren Dr. Valerie L. Gaus**

Info: www.psykologforbundet.se
Eva Larsson, leg psykolog: eva_vittsjo@hotmail.com

SUICIDPREVENTION UR KOGNITIVT SYSTEMTEORETISKT PERSPEKTIV

21–23 OKT. 2013, 17–18 FEB. 2014 & 12 MAJ 2014

Kursen vänder sig i första hand till psykiatrer, psykologer, psykoterapeuter och psykiatrisjuksköterskor. Kursen är sex dagar lång, förlagd vid tre olika tillfällen och anordnas i Göteborg. Anmälan görs senast 1 oktober via mail info@suicidprev.com eller på telefon 031-775 79 77. Kursen är godkänd som del i specialistutbildning i psykologi. Läs mer på suicidprev.com

SUICIDPREVENTION I VÄST

4. NORDISKE KONFERANSE VOLD BEHANDLING

Plenumsföredrag: Janina Fisher, Casey Taft, Sandra Stith, Carolina Øverlien, Sven Åke Christianson og Ingunn Rangul Askeland. 24 workshops.

For konferanseprogram og påmelding, se:
www.atv-stiftelsen.no

Radisson Blu Plaza Hotel,
Oslo, 13.-14. november 2013

Alternativ til
VOLD

ERSTA
SKÖNDAL
HÖGSKOLA

Uppdragsutbildning med start hösten 2013

Platser kvar!

Kognitiv beteendeterapi - en introduktion

15 högskolepoäng (Stockholm)

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

7,5 högskolepoäng (Stockholm)

Metodkurs i klinisk sexologi

15 högskolepoäng (Stockholm)

Mer information och fler kurser:
www.esh.se/uppdrag, 08-555 051 19

wise
mind

Psykologiskt Kunskapscenter

KURSRESOR TILL JORDANIEN

JANUARI 2014

KLINISK SEXOLOGI

En ny färg i Din kliniska palett
6-10 januari. Kursledare Lars-Gösta Dahlöf

FUNCTIONAL ANALYTIC PSYCHOTHERAPY (FAP)

Tredje vågens KBT med relationellt fokus
12-16 januari. Kursledare Stig Helweg-Jørgensen

Info och anmälan: Wise Mind AB
www.wisemind.se, info@wisemind.se, 08-685 6050, 070-2652575

KI UPPDRAGSUTBILDNING

Kompetensutveckling inom vård, omsorg och hälsa

Nu ges en ny chans att delta i den enda svenska högskolekursen i mentaliseringsbaserad psykoterapi. Kursen anordnas av Karolinska Institutet och MBT-teamet Huddinge Psykiatri sydväst.

Mentaliseringsbaserad terapi

Teori och praktik. 7,5 hp HT 2013

Kursen ger grundliga kunskaper om mentalisering ur ett utvecklingspsykologiskt och biologiskt perspektiv. Fokus läggs även vid mentaliseringsbaserade terapitekniker. Kursdeltagaren ska under utbildningen kunna börja tillämpa dessa i sitt kliniska arbete.

Ur kursinnehållet

- Bedömning av mentaliseringsförmågan
- Mentaliseringsbaserat förhållningssätt
- Interventioner vid specifika situationer
- Psykopedagogik och mentalisering
- Forskning om mentalisering

Kursstart 16 oktober 2013

För mer information och anmälan gå in på

www.ki.se/uppdragsutbildning

Frågor besvaras av

Niki Sundström, kursansvarig

niki.sundstrom@sl.se

Tfn: 08-123 481 46

Ulla Finati, projektkoordinator

ulla.finati@ki.se

Tfn: 08-524 838 91

Sista anmälningsdag är 2013-09-04

**Karolinska
Institutet**

wise
mind

Psykologiskt Kunskapscenter

SPECIALISTKURSER I KLINISK PSYKOLOGI STOCKHOLM 2014

Samtliga kurser är ackrediterade av Psykologförbundet.
Förkunskapskrav: leg psykologer.

FÖRSTÄMMNINGSSYNDROM - UTREDNING OCH BEHANDLING AV UNGDOMAR OCH VUXNA

Start 17-19 februari,

Annika Sonnenstein, leg psykolog, Affektivt centrum,
Norra Stockholms psykiatri

TVÅNGSSYNDROM – BEDÖMNING, BEHANDLING OCH HANTERING

Start 27-28 februari

Erik Andersson, leg psykolog, doktorand, KI

KLINISK SEXOLOGI I

Start 27-28 mars

Lars-Gösta Dahlöf, Docent emeritus, Göteborgs universitet

KLINISK SEXOLOGI II

Start 11-12 september

Lars-Gösta Dahlöf, Docent emeritus, Göteborgs universitet

SMÄRTA – PSYKOLOGISK BEDÖMNING OCH BEHANDLING

Start 2-3 oktober

Ida Flink, fil dr och leg psykolog, Örebro universitet

Info och anmälan: Wise Mind AB

www.wisemind.se, info@wisemind.se, 08 6856050, 070 2652575

GDQ Certification Training Kurstillfälle hösten 2013

GDQ Associates Inc i samarbete med Sandahl Partners Stockholm AB

Kursen ger behörighet att använda GDQ, en effektiv metod för utveckling av arbets- och ledningsgrupper.

14 oktober – 15 oktober och 28 oktober – 29 oktober (4 dagar)

Kursledare: Maria Åkerlund och Christian Jacobsson

Plats: Piperska Muren, Stockholm

För mer info besök vår hemsida!

www.sandahls.se

UTBILDNING TILL PSYKOANALYTIKER

Svenska psykoanalytiska föreningens institut planerar att starta en ny utbildning hösten 2015. Sista ansökningsdag är 31 oktober 2013.

Ansökningsformulär kan laddas ner från föreningens hemsida eller erhållas från föreningens expedition tel 08-10 80 95.

För ytterligare information se hemsidan www.psykoanalys.se eller kontakta antagningskommitténs ordförande

Anneli Mark Orbinski: anneli.mark-orbinski@ownit.nu, tel: 08-122 05 418

Svenska psykoanalytiska föreningen
Västerlånggatan 60, 111 29 Stockholm

IPT Nivå A med klinisk tillämpning
Kursstart: 7/10

UP Kursstart: GBG 3/10, STHLM 16/9

KBT Depressionsbehandling i grupp
Kursstart: 25/9

Mindfulness
Kursstart: 5/11

Samtliga kurser är förhandsackrediterade som specialistkurser.

www.interagerapsykologi.se

"Any fool can know. The point is to understand."

Albert Einstein

Hej. Du känner säkert till oss som ett utbildningsföretag. Bra så. Men vi vill mer!

Vi jobbar med utveckling – utveckling av vetenskapen psykologi och utveckling av oss som använder psykologi som verktyg. Utveckling utgår från ifrågasättande, nyfikenhet och diskussion och inte från övertagande av konventioner, dogmer, stela strukturer och traditioner. Det är först när man tänker till själv i mötet med flera synsätt, verktyg och behandlingsmetoder som psykologisk kunskap blir användbar. På riktigt.

Och, det är nog det som särskiljer oss: viljan att vara mer än ett utbildningsföretag som lär ut färdiga samningar. Vi drömmer om att göra Interagera till en öppen träffpunkt för diskussioner och samarbeten som utvecklar oss, dig och hela professionen. Vi vill vara en mötesplats för kunskapsutveckling, där evidens, klinisk kompetens och nytänkande kan interagera!

Titta förbi på en kopp kaffe, släng iväg ett mail eller slå oss en signal så berättar vi mer! Kontaktppgifter finns på:

www.interagerapsykologi.se

interagera®
Verksam Psykologi

Beteendeanalytisk organisationsutveckling

Information om aktuella kurser i organisationsutveckling och certifiering för konsulter finns nu på www.baou.se. Kurserna är godkända som specialistkurser för psykologer.

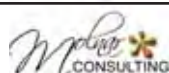
ERICASTIFTELSEN

PSYKOTERAPI • UTBILDNING • FÖRSKNING

Mentaliseringsorienterad korttidspsykoterapi för barn, 20 hp

Kursstart 7 november 2013.
Sista ansökningsdag 11 oktober 2013
Kursen är ackrediterad som specialistkurs inom psykologförbundets specialistordning
Kursledare: Anders Schiöler,
anders.schioler@ericastiftelsen.se

www.ericastiftelsen.se

OBM DOBASICS

"Den sista pusselbiten - som får det att fungera!"

Kurs för dig som vill lära dig att använda beteendepsykologi i arbetet med organisations- och ledarskapsutveckling.

För ledare, konsulter och internkonsulter.

Hör gärna av dig om du vill veta mer!

Leif E Andersson 0707 49 56 65 leif@leifandersson.se
Christina Molnar 0702 18 99 45 christina@molnar.se

www.leifandersson.se

www.molnarconsulting.se

HJÄRNKUNSKAP

MISSBRUK - UTREDNING, KOMORBIDITET OCH INTERVENTIONER

Specialistkurs inom specialistordningen
5 dagar i Stockholm 23-25 september
samt 15-16 december

Föreläsare C. FAHLKE, L. LUNDHOLM
P. MATSSON, C. PIHLGREN m fl

Differentialdiagnostik, utredning
och behandlingsinterventioner.

Mer info på www.hjarnkunskap.se eller 070 555 23 22

Arbetsglädje är något som både syns och känns.

VI SÖKER EN SKOLPSYKOLOG

Till Karlstads-Hammarö gymnasieskolor söker vi en legitimerad psykolog.
Välkommen att läsa mer på karlstad.se/jobbahososs

KARLSTAD.SE

Leg psykolog till Beroendecentrum Stockholm, Maria Ungdom/ Livsstilmottagningen

Anställningsform: Heltid, tillsvidareanställning

Kvalifikationer: Vi söker dig som är leg psykolog till Livsstilmottagningen som är en öppenvårdsmottagning för unga vuxna, 18-26 år, med alkohol- och drogproblematik samt eventuell psykiatrisk problematik relaterad till detta. Vi önskar att du har erfarenhet av arbete med ungdomar och unga vuxna och deras familjer samt av beroendevård och psykiatri. Vi lägger stor vikt vid personlig lämplighet, god samarbetsförmåga och flexibilitet och förmåga att arbeta självständigt.

Ytterligare information lämnas av cssk Fatima Tajik 08-123 474 53.

Läs mer på: <http://www.jobbs.sll.se>

Leg psykolog till BUP Falun

Vikariat aug 2013 - sept 2014, heltid

Upplysning:

Victoria Åhl, chef BUP-mott 023-491 200

Ann Ekspeng, psykolog 023-491 200

Sista ansökningsdag 2013-08-25

Läs mer om tjänsten på www.offentligajobb.se

Funderar du över dina alkoholvanor?

Ring oss på
020-84 44 48

www.vardguiden.se/alkohollinjen

Vil du använda din psykologfaglige baggrund i arbejdet mod tortur?

PSYKOLOG

DIGNITY Dansk Institut mod Tortur i København søger klinisk psykolog 37 timer om ugen, der kan indgå i det tværfaglige rehabiliteringsarbejde med torturoverlevende.

Sidste frist for ansøgning 26. august 2013.

Læs mere på vores hjemmeside www.dignityinstitute.dk

Rädda Barnen

Rädda Barnen kämpar för barns rättigheter.

*Vi väcker opinion och stöder barn i utsatta situationer
- i Sverige och i världen.*

Till Rädda Barnens kontor i Sundbyberg söker vi en

Verksamhetsledare för Rädda Barnens
behandlingsverksamhet

Sista ansökningsdag 31 augusti 2013

Till Rädda Barnen Region Väst med placering i
Göteborg söker vi en

Projektkoordinator rörande barn i vårdnadstvist

Sista ansökningsdag 22 augusti 2013

För mer information

www.raddabarnen.se/om-oss/jobba-hos-oss

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) arbetar för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsförmåga ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Det gör vi genom specialpedagogiskt stöd, undervisning i specialskolor, tillgängliga läromedel och statsbidrag. Den kompetens vi erbjuder kompletterar kommunernas och skolornas egna resurser. Myndigheten har cirka 1 160 anställda och har verksamhet i hela landet.

Läs mer på vår webbplats www.spsm.se

Vi söker

Leg. psykolog

till Manillaskolan i Stockholm

Vill du läsa mer om befattningen, besök vår webbplats, www.spsm.se

Sista ansökningsdag är den 31 augusti 2013.

**Specialpedagogiska
skolmyndigheten**

VI SÖKER
PSYKOLOG TILL
STOCKHOLM

Läs mer på rekryteringsmyndigheten.se

Rekryteringsmyndigheten.

Ka olinen 651 80 Karlstad, Telefon 0771-24 40 00, rekryteringsmyndigheten.se

Universitetssykehuset Nord Norge HF (UNN) er et universitets sykehus som tilbyr befolkningen i den nordligste landsdel medisinsk spisskompetanse av høy kvalitet. Samtidig er UNN lokalsykehus for Troms og deler av Nordland. Foretaket har 6000 ansatte. Virksomheten skal bygge på kvalitet, trygghet, respekt og omsorg.

Psykiatrisk sengepost, Narvik

**Psykologspesialister/
psykologer**

- 100 % fast stilling
- 80 % vikariat

UNN Narvik satser friskt og nå søker vi 2 nye kollegaer som ønsker å være med på utviklingen av et moderne og nytenkende lokalsykehus som en del av Universitetssykehuset Nord Norge i Narvik. Døgnavdelingen er en del av Distriktpsikiatrisk senter Ofoten. Sentret er langt fremme med tanke på bruk av teknologiske løsninger i forhold til behandling og samhandling.

Kontaktinfo:

Beathe Fridfeldt, enhetsleder, +47 76 96 89 30 / +47 911 35 182

Søknadsfrist: 30. august 2013

Fullstendige annonsetekster, samt lenke til elektronisk søknadsskjema finnes på www.unn.no/jobbsok

Vi ønsker ikke kontakt med annonseselgere!

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
DAVVI-NOROGGA UNIVERSITEHTABUOHCEVIESSU

frantz.no

Landstinget i Östergötland

Psykolog

**Geriatriska kliniken,
Universitetssjukhuset i Linköping**

Vi söker en legitimerad psykolog till vårt team på Minnesmottagningen. Du får gärna vara specialiserad inom neuropsykologi. För rätt person finns stora möjligheter att forma tjänsten utifrån intresse, exempelvis forskning.

Sista ansökningsdag är den 15 september.

Läs mer och ansök via www.lio.se/jobb

www.lio.se

Landstinget
i Östergötland

Psykolog 100% till BUP Sörmland

Kris- och konsultationsteamet BUP
Mälarsjukhuset i Eskilstuna

BUP Sörmland söker en Legitimerad psykolog till Kris- och konsultationsteamet Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Mälarsjukhuset, Eskilstuna.

Upplysningar lämnas av:

Enhetschef Dan Andersson, tfn 016-10 32 63.

Facklig företrädare Agneta Johansson Bergstam,
Psykologförbundet, 016-10 32 63

Läs mer på

www.landstingetsormland.se/jobb

Vi undanber oss vänligt men bestämt direktkontakt från bemannings- och rekryteringsföretag samt försäljare av ytterligare jobbannonser.

LANDSTINGET
SÖRMLAND

Previa söker Leg psykolog/ Beteendevetare till Gävle och Oskarshamn

Läs mer på www.previa.se

Previa

PSYKIATRIN HALLAND SÖKER

Psykolog

till BUP Halland, med placering i Varberg, vikariat
Ref nr PSH 42/13

Mer information om
tjänsten hittar du på
www.regionhalland.se/jobb

Region Halland
Psykiatri Halland

Jönköpings kommun söker

till utbildningsförvaltningen

Psykolog

Jönköpings kommun strävar efter att erbjuda en attraktiv arbetsplats som är fri från diskriminering och ger lika möjligheter för alla. Läs mer på www.jonkoping.se.

UTBILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Box 1002, 561 24 Huskvarna

JÖNKÖPINGS
KOMMUN
Ljuset vid Vättern

www.jonkoping.se

www.slso.sll.se

BUP Mellanvård sydväst söker

Enhetschef

Läs mer och ansök på:

www.bup.se/jobba-hos-oss

Barn- och ungdomspsykiatri
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

HALLANDS SJUKHUS SÖKER

Psykolog

med placering vid rehabiliteringskliniken i Varberg

Tjänsten kommer att ingå i smärtehabiliteringsteamet och innebär kliniskt utrednings- och behandlingsarbete för smärtehabilitering av vuxna.

Välkommen att ringa avdelningschef Åsa Hedin, tfn 035-13 46 92 för mer information.

Psykolog

med placering vid rehabiliteringskliniken i Halmstad

Tjänsten innebär arbete inom somatisk specialistsjukvård med huvudsakligt uppdrag på barn- och ungdomskliniken.

Välkommen att ringa avdelningschef Liselotte Almér, tfn 035-13 46 81 för mer information.

Mer information om tjänsterna hittar du på www.regionhalland.se/jobb

Vi söker nya medarbetare

Skaraborgs Sjukhus

Legitimerade Psykologer

BUP Öppenvård, Lidköping & Skövde

Tillsvidare. Heltid. Tillträde enligt överenskommesle.

Ref.nr: 2013/2554

Upplysningar: Verksamhetschef Lisbeth Åkerstedt, tfn 0500-43 20 79, 0703-30 55 10. Enhetschef Lidköping Helena Tjerneng, tfn 0510-852 93, 0706-58 15 57. Enhetschef Skövde Jörgen Lindberg, tfn 0500-43 20 02, 0500-43 20 65.

Sista ansökningsdag: 2013-09-16.

www.vgregion.se/jobb

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

För att jag är en flicka

är det inte lika viktigt

att jag går i skolan

Var med och utbilda varje flicka!
Bli Flickaföretag på plansverige.org

BECAUSE

I am a Girl

PSYKIATRI

Vi söker två psykologer

Till BUP-mottagningen Södertull i Gävle.
Sista ansökningsdag 2013-09-01.

www.lg.se/jobb

En del av Landstinget Gävleborg

Psykologer till Psykiatriska öppenvården Mora/Orsa

Heltid tillsvidareanställning

Enhetschef Marita de Robelin 0250-49 36 08
marita.robelin@ltdalarna.se

Läs mer om tjänsten på www.offentligajobb.se
Sista ansökningsdag 2013-09-01

Göteborgs Psyko Terapi Institut

Grundat 1974

Vill du arbeta med oss i en
psykodynamisk professionsmiljö?

För mer information se:
www.gpsi.se

E-tidningen

Du kan, förutom den tryckta tidningen, få din
annons i Psykologtidningens digitala e-tidning.

Kostnaden är endast cirka 20% extra.

E-tidningen distribueras till Psykologförbundets
medlemmar via mejl och kommer ut ungefär
10 dagar före den tryckta tidningen.

Kontakta Madeleine Nordberg på Newsfactory:
08 505 738 15, psykologtidningen@newsfactory.se

Landstinget i Östergötland

Psykologer

Barn- och ungdomspsykiatriska
kliniken i Norrköping

Vi söker legitimerade psykologer med erfarenhet av behandlings- och utredningsarbete med barn, ungdomar och deras familjer samt gärna med psykoterapeutisk vidareutbildning.

Våra drygt tjugo psykologer, med kompetens inom olika områden, erbjuder möjligheter till stimulerande kompetensutbyte.

Sista ansökningsdag är den 8 september 2013.

Läs mer och ansök via www.lio.se/jobb

www.lio.se

Landstinget
i Östergötland

Leg. Psykolog till Skolfam (Skolsatsning inom familjevården).

Vi söker dig som vill vara med och starta upp ett
nytt skolfamteam i stadsområde Söder.

Ansökan

Välkommen med ansökan **senast 8 september**
via malmo.se där du också hittar mer information
om tjänsten.

PSYKIATRIN HALLAND SÖKER

Psykolog

till BUP-mottagningen Kungsbacka, ref nr 46/13

Välkommen att kontakta avdelningschef
Kristina Öberg, 0300-56 52 32

Mer information om
tjänsten hittar du på
www.regionhalland.se/jobb

Region Halland
Psykiatrinen Halland

PRIMA Barn- och Vuxenpsykiatri i Åkersberga söker psykolog

PRIMA är Skandinaviens största privata vårdgivare inom psykiatrisk specialistvård. PRIMA tar ansvar och har alltid patienten i fokus. PRIMA bedriver vård med hög kvalitet där behandling vilar på en vetenskaplig grund. Psykisk hälsa ska vara lika självklar som fysisk hälsa.

Vi söker nu en leg psykolog till Åkersberga öppenvårdsmottagning.

Mottagningen i Åkersberga är en allmänpsykiatrisk mottagning som bedriver öppenvård för vuxna över 18 år boende i kommunen. Mottagningen privatiserades den 1 mars 2010. Den stabila och erfarna personalgruppen har dock följt med från den tidigare organisationen.

Vi följer regionala vårdprogram/nationella riktlinjer och använder evidensbaserade metoder. En viktig del i vårt arbete är samverkan med vårdgrannar som kommunen, primärvården och beroendevården.

Arbetsuppgifter: Att bedriva psykiatriskt och psykologiskt bedömnings , utrednings och behandlings arbete inom allmänpsykiatrisk öppenvård.

Kvalifikationer: Psykologlegitimation. Erfarenhet av neuropsykologiska och personlighetsdiagnostiska utredningar, psykologiskt bedömnings och behandlingsarbete samt teamarbete. KBT behörighet är meriterande men inget krav.

Personliga egenskaper: Som person är Du ansvarstagande och självständig samt van att arbeta mot uppsatta mål. Du är flexibel och har god samarbetsförmåga – vi lägger mycket stor vikt vid personlig lämplighet.

Arbetstid: Heltid 40 timmar per vecka.

Tillträde: 2013 10 01 eller enligt överenskommelse.

Ansökan: CV med personligt brev skickas till enhetschefen pia.lindwall.johansson@primavuxen.se eller psykolog parto.farjampour@primavuxen.se senast den 15 augusti 2013.

Intervjuer sker löpande så tveka inte att höra av dig innan uppsatt datum.

Har Du ytterligare frågor kring tjänsten är Du välkommen att kontakta enhetschef Pia Lindwall Johansson på 08 410 37884 eller psykolog Parto Farjampour på 08 410 37886

Välkommen med Din ansökan!